

Arts notarie

pōtifici A. l. indignus ep̄s seipm ad per
dū oscula b̄tōz. a sc̄ritate v̄ia recepi lras
in hac forma. B. zc. Lū ad executōz mā
dati v̄i hūilr z deuote pcedens ptes eas
dē corā me fecerim legitime euocari. Idē
B. in cāe pcessu sub hac forma v̄iam au
dientia appellauit corā vob dño zc. ponē
do appellatiōz fm formā si expedit cōica
to p̄silio sapientū ipi aploni nō duxi ali
q̄tenus deferendū. nec ipm tñ ab examie
v̄i iudicij reuocaui. p̄cepi tñ eidez q̄ vsq̄
ad triginta dies his lris v̄io se cōspectui
rep̄ntarent. In cui⁹ rei. Datū zc.

Probemū sup gratijs faciēdis Iudices psonar at

tendimus merita cū aliq̄s gr̄az exi
git. Nec satisf̄it gr̄e dū indignus intendit
nec p his r̄ndet si eis p meritis gr̄a dene
gat. Illis siq̄dez q̄ merent est dextera por
rigenda digna retributiōe meritorū vt sic
merita honestatis pbitatisq̄ extollant p
p̄grue retributiōis p̄miū. vt z p̄litas ma
gnificet meritorū. Unde ascribi cupientibz
milicie clericali libenter facimus de bōis
eccl̄asticis puideri. vt ex h̄s diuinū officiū
artius amplectentes. q̄ dei sūt auidius ex
equant. Hinc est zc.

Is q̄ dāt sancta opa vt clericali or
dine dño famulens. d̄z z merito de
bonis eccl̄asticis puideri. vt ab eo
stipendia vite suscipiant. cuius obsequijs
mancipant. Hinc est zc.

Upientibz disciplinis scolasticis i
formari libenter gratiam imparti
mur. vt p eam studio auidius insi
stentes psequant facilius quod intendūt
Lū igit dilectus noster talis cupiat sicut
asserit disciplinis scolasticis i formari. nos
desideriū eius fauore beniuolo psequen
tes. Dandamus. q. zc.

Incipit tractatus notariatus.

Ractaturi de ar

te notarie sine notariatus. Pri
mo videndū est qd sit ars nota
rie. Scdo qd sit notarius. z q̄t
modis nuncupetur. z qualis esse debeat.
Tertio q̄t sint p̄ncipales ptes artis hui⁹
notarie. Ad p̄mū r̄ndet q̄ ars notarie si

ne notariatus est aliq̄s scribēdi z dictādi
pitus. p quē fragilitatē hūane negocia ro
borant z p̄benni mēorie cōmendant. seu
hoim negocia publice z autenticē notant
Et q̄ nō oīs sc̄ptura notarij autētica ē. s̄
dūtaxat illa q̄ in publicā z autenticā redi
git formā. Et d̄r notarius a noto as. are.
q̄ in notas acta debent redigi. Un in ali
q̄b locis rogatiōes appellāt note. q̄ se no
te instrōz. q̄ etiā id vocant rogatiōes. eo q̄
illas rogat tabellio scribere. z ex illis ro
gat facere instrumentū. Dicat autē p̄tho
colla a p̄thos qd est p̄mū z collatio. i. pri
ma collatio. Lōferūt em̄ p̄mo ptes qd fa
cere velint. z ex illa collatiōe fit p̄thocollū
siue rogatio. Pro secūdo sciendū q̄ no
tarius ē p̄sona publica officiū tabelliona
tus gerens auctoritate p̄ncipis vel aplici
aut alterius ad id p̄tatez dandi hūilr. Ad
cuius fidē recurrit publice. vt ea scribat.
z ad p̄bennē memoriā redigat p q̄b debi
te fuerit requisitus z rogatus. Dicat etiā ta
bellio a tabula. q̄ olim veteres solebāt no
tare in tabulis. ideo tabelliones appella
bant. qd nomen habet adhuc in iure ciui
li. L. de tabulis z scrib. li. x. Dicat etiā ser
uus publicus nō q̄ se sit suus. s̄ q̄ eius
officiū ad publicā v̄alitatē est adiunctū
D̄r etiā librarius. q̄ sicut libra om̄ia eq̄l̄r
z iuste ponderat. z debet ostendere mensu
rā regulatā z p̄suetā. ita notarius singula
sibi p̄missa iuste liberare z fidelr sine frau
de p̄scribere z in publicā formā redire d̄z
z tenet. Dicat q̄nq̄ scriniarius. q̄ scriptu
ras suas d̄z in scrinijs suis caute suare et
custodire. vt in glo. c. ad audientia. de p̄
sc̄p. D̄r etiā scriba a scribēdo. Notari⁹ in
sup d̄z esse hō liber nō colonarie p̄ditiōis
alterius necessitati nō astrictus masculus
sane mentis vidēs z audiēs. integre fame
hūis plenā noticiā artē notarie. Notariū
tertio q̄ officiū notariatus p̄ncipalissime
p̄sistit circa tria. Pri⁹ circa p̄ctus. Scdo
circa v̄ltimas volūtates z testamēta. Ter
tio circa instrumētōz p̄fectionē. Ut q̄ di
stincti⁹ infra dicēda mēorie poterint com
mendari cuilibet parti p̄ncipali sua an
nent capitulo. Prima igit p̄s notaria
tus q̄ p̄sistit circa p̄ctus habebit octo ca
pitula. In p̄mo dicet qd sit p̄tractus. In
secūdo de diuisione tractatū. In tertio

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Arts notariatus

Contractus

Et 2 q in pñtibz exigant. In qñto occasiōe
qñ pñsonaz pñctus viciēnt. In qñto occasi
one qñ rez pñctus infirmēnt. In sexto qñ
pñctus oriāz ex obligationis diuisionibz.
In septio de pñctibz pacti z ipoz pactoz
diuisionibz. z qñ pena posita pacis exigi po
terit z qñ nō. In octauo de qñbusdā renū
ciatōibz bñficiōz seu defensiōibz in pñctibz
appositis seu apponēdis. **S**cōda pñ nota
riatus officij qñ pñsistit circa testamēta z vl
timas volūtatē nonē bz capla. In pmo
dicet qd sit testamētū z de ei⁹ diuisiōe. z
quē modū fuare debeat faciēdo testamē
tū in septis. vel nūcupatū testamētū. In
scōdo de his qñ testari non pñt. In tertio qñ
regrānt ad testamētū. z qñ testes sint neces
sarij. z qñ regrānt testes in codicill. In qñ
to differētia int testamētū z codicillū. z in
qñto casibz posteri⁹ testamētū nō tollit pñmū
In qñto de instōibz z qñ pñbis fieri solet.
z qñ pñsone institui pñt z qñ nō. z qñ fiat in
stitutio. z in qñ partes hereditas diuidat.
In sexto de substōibz z eaz diuisionibz. In
septio de legatis in testamēto. In octauo
de successiōibz ab intestato cū declaratiōe
arbori⁹ pñsanguinitatis z affinitatis pñmiliis
In. ix. in qñto casibz pñtes pñt filios exhe
redare. z ecōtra in qñto casibz pñeri possint
exheredare pñtes. **T**ertia pñ pñcipalis
officij notariar⁹ qñ pñsistit circa instōz pñse
cutionē qñtuor bz ca. In pmo ostēdet diffini
tio instūmēti cū ipi⁹ diuisiōe. In scōdo qd
pñtere debeat instūm. In tertio qñ sint pu
blicatiōes reqñsite ad instūm. In qñto de qñ
busdā instōz formis cū eorū dēclaratio
nibz. Et ita pñs tractat⁹ oibz pñmissis expe
ditis sub trina mēbroz distinctiōe in noie
sancte trinitatis suū habebit finē.

Caplm. I.

De tra fm Baldū in

n l. labeo. §. pñctū. ff. de pñ. sig. Cōtra
ct⁹ pñpe dicit⁹ est qñ vltro citroqz. i.
hic inde ex vtraqz pte oriū obligatio vt i pñ
ctu ēpñdis. locatiōis. venditiōis. pñductiōis
z sic de alijs. Improprie autē pñctus est qñ
vna pñiū dūtaxat obligat vt i pñctu dona.
vbi solū donās obligat ad traditiōz rei do
nate. p. l. si nois. l. de donat. Imo absen
ti fit dōatio. p. l. nec ambig. l. c. ii. Silt
est in mutuo vbi recipiēs solū obligat ad

tantū dē restituēdum. vt. l. ij. ff. si cer. peta.
Improprie sime autē dō pñctus qñ ex nulla
pte oriū obligatio. s. liberatio vt fit in trās
actiōe ex nudo pacto facta. Silt fit liba
tio p acceptatōz. p. l. in. l. siue apud acta
l. de trāsac. **V**alēt qñ ista distinctio vt cū
loqñ statutū de pñctu. intelligēdū ē de pñctu
pñie dicto. Nā pñba statutoz pñie sē intel
ligēda. vt. ff. de le. iij. l. nō alit. Est igit cō
tract⁹ pñie duoz vl pluriū in idē pñsensu
De pñ archidia. in glo. c. romana. de fo.
pñ. l. i. vj. Qñ tñ ex pñtractu nascit obliga
tio tñc nō est nomē iur. s. ē nomē facti qñ
nō oriū obligatio. vt in dicta. l. labeo. **L**a
pñ etia qñqz p oi pacto seu qñcūqz pñetiōe
seu qñ pñtractu in istis. Et sic in suo gñ ali
noie pñtract⁹ platus pñinet tā innoiatosqz
noiatos pñct⁹. vt in glo. sup pñbo suo noie
i. l. iuriscētū. ff. de pac. Et qñ pñtract⁹ oriāz
ex obligatiōibz z obligatiōes ex cōtractu
infra patebit. **Caplm. II.**

Contractuum alij

c noiat. alij innoiat. alij magi noia
ti. Noiat sunt pñtractus empñdis
vendiōis. locatiōis. pñductiōis. cōmo
dati. depositi. mandati zc. Qui ideo noia
ti dicunt. eo qñ nūqz aliqñ dictoz vocaba
loz alteri suā significatiōē tribuit. Et qñ
nomen ita stricte attributū est illi qñ alteri
pñtractui accōmodari nō pñt. vt empñio z
vendiō nō pñt dici accōmodatū. nec ecō
tra. Innoiat pñtractus dicunt⁹ do vt des.
facio vt facias. do vt facias. facio vt des.
Exemplū pñm fit in pñmutatiōe. do tibi do
mū meā vt des tibi piscinā tuā. **E**xemplū
secūdi. pñmitto tibi facere instūm vl scribe
re decretales. vt tu pñmittas tibi edificā
re piscinā. **E**xemplū tertij. do tibi tunicas
vt tu pñmittas tibi scribere s. monē. **E**xē
plū. quartij. pñmitto te in formatū artem
vasari di vt des tibi duos florenos tenē
ses. **E**t ideo dicunt innoiat. qñ eoz noia
sunt ita vaga qñ alijs noiat⁹ pñtractibz pñt
accōmodari. **U**n do vt des. pñt accōmo
dari empñiōi z venditiōi. **V**enditor em
dat rē z empñior dat pñctūm. **I**tem do vt fa
cias pñt accōmodari locatiōi z pñductiōi
qñ cōductor dat mercedē seu pensiōē. eo
qñ locator tibi pñstet licentia vtendi. **E**t a
gis innoiat pñtractus dicunt⁹ pacta. que

Contractus est.

Contractus proprius

Mag

De exigentia tractuum

ideo magis dicuntur innotati. eo quod eorum nomina accommodari possunt tractibus nominatis et innotatis. quia pactum est a deo nomen generale ut omnibus tractibus possit accommodari. quia omnia complectitur quod fuerit causa obligatoris pertrahende vel tollende.

Capitulum III.

De diffinitio

nibus et divisionibus tractuum. restat nunc videre quod et quod exigantur in tractibus et ex quibus possint. Sed quoniam tractus possunt ex tribus. scilicet personis. rebus. et eorum de divisionibus. Et quodam personae se in tractu obligare possunt. quodam autem tractum reddunt inutilem. Erunt et sex divisiones personarum. Prima homines aut masculi sunt. aut femine. aut hermofrodite. Masculi sunt qui regunt et gignunt. Femine qui patiuntur recipiunt et pariunt. Hermofrodite sunt qui habent utrumque sexum. Sed quicunque sexus in eis magis prevaleat et prevaleat denotatio eius ipsi tribuitur. Alia divisio personarum alie sunt nate. alie sunt nasciture. Nate sunt que ab utero matris sepe sunt et redierunt in luce. Nasciture qui concepte adhuc sunt in utero matris. Tertia divisio. omnis homo aut liber est aut servus. Servus est qui nascitur ex ancillis nostris. vel qui capitur ad hostium potestatem. qui alio modo mancipia dicuntur. quasi manu capta. secus si capiat in guerra duarum civitatum. quia talis personae non efficitur servus si alias tempore captivitatis fuit liber. Casus in. l. cum cognatus. l. de in genitis et manumissis. Item servus est qui maior viginti annis ad proprium recipiendum vel alio iusto titulo alienari alicuius lucris vel commoditatis causa non ignarus suae conditionis se vendidit. vel ut proprium recipere. Sunt enim alie multae divisiones suorum de quibus nihil ad praesens. Liberi autem dicuntur nati de liberis parentibus. vel saltem de libera matre. quia liberi sequuntur conditionem matris et non patris. l. de rei ven. l. partus.

Quarta divisio liberorum. Alii sunt ingenui. alii libertini. Ingenui sunt qui cum nati statim sunt liberi siue nascantur ex duobus ingenuis siue ex duobus libertinis. siue ex uno ingenuo et uno libertino. Unde si quis nascatur ex matre libera et patre suo ingenuus et liber est. Libertini sunt qui ex magna servitute iusta de causa manumissi sunt. ut insti. de libti. p. totum. Et quod modis fiat eorum manumissio. et quod duplex sit status eorum. habet insti. de liberti. §. vlti. Quinta divisio personarum. alie sunt

sui iuris. alie alieni iuris. Sui iuris sunt libere personae. patres. matres. et famuli seu filii qui facti sunt sui iuris per mortem parentum vel emancipationem. vel alio legitimo modo. Alieni iuris sunt filii. Item filii familias qui ex iustis nuptiis precreati sunt siue obtineant primum locum filiorum. scilicet quia sunt nati ex uxore nostris siue ulterius. ut nepotes. pronepotes. sic ceteri ex masculino sexu descendentes. Item cum omnes homines sint vel fuerint filii. Sic de illis alia divisio. videlicet filiorum alii naturales et legitimi. alii legitimi tamen. alii nec legitimi nec naturales. Legitimi et naturales sunt qui precreantur ex legitimo matrimonio. Legitimi tamen sunt adoptivi. Naturales tamen sunt qui nati sunt ex concubina unico et indubitato affectu producta. Nec legitimi nec naturales sunt spurii ex incestuoso coitu nati. Alia divisio septima. Omnes personae aut sunt legitime etatis. aut non. Legitima etas est a viginti annis. Non legitima etas est a viginti annis infra. Et huius etatis homines dicuntur maiores. Non legitima etas est a viginti annis infra. Et huius etatis homines dicuntur minores. Et horum minorum alii dicuntur puberes. alii impuberes. Puberes sunt a. xiiij. annis super masculi. femine ab annis. xij. super. Et hi etiam dicuntur adulti et adulescentes. Impuberes sunt masculi minores. xiiij. annis. et femine minores. xij. annis. Et vocantur pueri et puellae. Et si patres non habent vocantur pupilli et pupille. Horum impuberum alie sunt infantes. et hi sunt a die natiuitatis masculi et femine usque ad septimum annum. Alie sunt primae infancie. et hi sunt a septimo anno super femine ad novem annos et dimidium. masculi usque ad undecimum annum et medium. Abinde hoc super dicuntur masculi usque ad decimum quartum annum. femine usque ad. xij. annum prae pubertate. Et hec de personarum divisionibus sufficiat.

Capitulum IIII.

Actus est in caplo

precedenti de personis et eorum divisionibus. restat nunc videre quod personae contrahendo se possunt obligare et quod non. ut inferius apparebit. Sunt autem quodam ex illis qui contrahunt viciantur ratione etatis. ut infans et maior infans. et primus pubertatis. Et puberes quodam ratione conditionis. ut filii familias. Et servus quodam ratione morbi. ut mutus. furiosus. et surdus. quodam ratione delicti. ut pater

Personae obligantium

gus. hereticus. apostata. et omittens crimē
lese maiestatis. de q̄b̄ oib̄ aliqd p ordinē
dicet. Infans em̄ mior septē annis nec ci
uile nec naturalr obligat. nec al̄s sibi obli
gare pōt. s̄ maior infante tenet tantū de
sponsalicijs p̄ctib̄ et nō de alio. Proxim⁹
pubertati aut h̄z tutorē vel nō. Si h̄z tu
torē et p̄bit sine ipso tutore. nec ciuile nec
naturalr obligat. Si aut cū ipso obligat
licet si deceptus fuerit possit restitui. vt in
fra patebit de bñficio mior. S̄ si careat
tutore obligat naturalr tñ et nō ciuile. Et
sola natural obligatio de iure ciuili ineffi
cat est ad agendū recte sic ex nudo pacto
nō dat actio de iure ciuili. ff. de pac. l. i. iu
risgē. §. sed cū nulla. et. l. de pac. l. legem.
De casib̄ tñ ubi ex nudo pacto dat actio
vide glo. insti. de act. §. sed in psonā. Est
et alius casus in. l. ex p̄uētiōe. l. de pact.
De iure aut canōico peccant mortalr re
cedētes a pactis alias licit. extra de pac.
c. j. et. q. i. p̄dicandū. Sūt tñ duo cas
sus in q̄b̄ p̄bēs nō h̄nt tutorē ciuile et na
turalr obligat. Primo ex p̄ctu q̄ factus ē
locupletior. Scō si p̄bendo dolū cōmī
sit. q̄ tunc tenet insolidū. Puber et mascu
lus maior. p̄tū. et femia duodecim. s̄ vter
q̄ minor. p̄v. ānis. siue p̄familias siue fi
lialfamilias sit tenet de omī p̄ctu inito cū
p̄decessore suo. et ex p̄ctu facto cū tutoris
decreto nisi in duob̄ casib̄. P̄io cū gra
ue dānū passus sit. i. maius dimidio iusti
p̄c̄ij. vel fraudis p̄siliū intercessit. i. dolose
sit decept⁹ a tutore. In illis duob̄ casib̄
nō tenet de p̄ctu inito cū tutore. De his q̄
gesta sūt cū ipso pubere siue adulto distin
guis. aut q̄ habuit curatorē v̄l nō. Si h̄z
nō obligat sine curatoris auctoritate. S̄
si nō h̄z obligat ip̄e adultus ciuile et natu
ralr. p. l. si curatorē. l. de in inte. resti. mī
nor. p̄v. ānis. Verū tñ si deceptus ē etiā
p̄ modico dāno. i. minus dimidio iusti p̄
c̄ij dūmō nō sit ita minimū q̄ p̄iudicet ma
iori rei. vel sūme restōnis in integrū bñfi
ciū petere p̄t. vt infra dicet de bñficio mī
nor. Sed tñ ad h̄ vt mior restituat d̄z se
p̄bare miorē et deceptū. q̄ nō eo ip̄o q̄ dece
ptus est minor itelligit. Fallit tñ in q̄nq̄
casib̄ de q̄b̄ minor d̄ inito p̄ctu ab eo nō
restituīt. etiā si pbauerat se deceptū. Pri
mus casus est qñ mutat statū. i. vendēdo

se ad p̄cū vel ad lucrū p̄cipādū. Scōs
casus si maiori rei v̄l sūme p̄iudiciū gene
ret. i. si petit se restitui in mīma pte in qua
d̄t se deceptū. et melius est q̄ recipiat dā
nū in illa mīma pte q̄ totus p̄ctus infrin
geret. Terti⁹ casus si minor cōi iure vsus
sit. verbi gr̄a. vt q̄ adinit hereditatē locu
pletē. vel emit suū necessariū. et postea na
cte reperiūt. vel fuus mortuus ē. Plā nō
euentus dāni. s̄ inconlulta facultas p̄bet
restituēd̄. vt. l. nō videt. l. de in inte. re
sti. minor. p̄v. annis. Itē q̄rto si dolum
p̄misit. vt. l. si his. l. si mior maiorē se di
xerat. q̄ decept⁹ et nō decipiētib̄ iura sub
uentiūt. Quinto si corp̄alr iurauit se nō cō
tra venturū occasione mioris etatis et sp̄o
te p̄stitit. vt in aut. sacra. puberū. l. si ad
uersus venditionē. Itē si iurauit p̄ deū vi
uū verbotenus nō restituīt nisi pbat p ar
sep̄. inserta. i. p̄ insti a publica facta de die
natiuitatis sue. S̄ si veller p̄bare p̄ testes
nō audiret. Conlitr ingenuū fore. q̄ suffi
cienter nō pbat p̄ testes. sed p̄ testes et in
strumēta. vt d̄t. l. j. l. de testib̄. Itē filius
subiectus potestati p̄ris aui v̄l p̄au si cū
eo vel eis p̄bit ciuile nō obligat. q̄ iuris
interpretatiōe eadē est p̄sona p̄ris et filij. vt
l. si. l. de impu. et alijs sublōnib̄. nisi de
castrensi. q̄ in tali tāq̄ p̄familias habet.
Si tñ cū alio quocūq̄ p̄xerit naturalr et
ciuile obligat. bñficio tñ restōnis sibi sal
uo. Non tñ p̄mittit rem p̄ris obligare si
ne ipsius p̄sensu. nec etiā paciscendo p̄ris
p̄ditionē potest recipere vel actionē patri
cōpetentē tollere sine ipsius mandato. vt
l. de pac. l. fili⁹. Cōsimilis casus in. l. nō
solū. ff. solu. matri. et. l. cū maritū. l. de so
lu. et libera. Itē alios casus speciales ubi
exigit speciale mandatū. enumerat glo. in
c. q̄ ad agendū. de pecu. l. vj. Nota fuus
cū dño ciuile nō obligat sed cū extraneo
pacisci potest dño acq̄rendo. q̄ ex p̄sona
dñi h̄z ins stipulādi. aliū p̄o efficaciter nō
obligat cū p̄ mortuo reputat. sed ei⁹ ex cō
tractu dñs p̄uenit de peculio serui. vel de
eo qd̄ in rē dñi versum est. vel quod iussu
ipsius factū est. Fallit tñ in trib̄ casib̄ in
q̄b̄ dñs de peculio serui nō tenet. Prim⁹
cum seruus non donat. Item cum vouet.
Item cū fideiubet extra causam pecunia
riam. Itē furiosus vel mente captus tpe

7 v. s. de iur. i.

A
Non

o m̄p̄ 3 p̄b̄ p̄tū p̄
p̄p̄o p̄tū p̄tū p̄tū

o m̄p̄ 3 p̄b̄ p̄tū p̄
p̄p̄o p̄tū p̄tū p̄tū

no p̄b̄ mior resti
d̄t p̄ mior
p̄p̄o p̄tū p̄tū p̄tū
fallit 2. b. m̄p̄o p̄tū

Em

29

82

83

84

85

86

Contractus inutiles

furoris strahere nō pōt. qz scus nō pnt fieri sine pſensu. mō ipse expſſe vel tacite pſentire nō pōt. Verū si pſhit mente recepta vel habuerit dilucida interualla pſctus cuqz coinitus valet. Mutus surdus z qz hmoi morbis naturalr laborāt pſhere nō pnt. qz stipulatio hz fieri p iterrogationē z rñſionē. z his qz stipulat pba interrogantis z ecōtra audire dī. Prodigus cui bona sunt interdicta nō obligat. Sifr hereticus apostata z cōmittens crimen lese maiestatis nō pnt pſhere. qz his psonis interdicta est a lege facultas pſhedi. de qbz latius infra de testamētis dicet. Letex lz mulier nō sit de pſdicts octo psonis. q se obligare nō pnt. z lz regularit se suo noie obligare possit in fideiussione. tñ p alijs nō obligat. sz iuuat bñficio senatuscōsultus velleiani. de qz beneficio infra spēalr patebit.

Caplm. V.

Isō de psonis que

reddūt ptractū inutilē. videndū ē de rebz qz occasione ptractus reddūtur inutiles. Rez quedā sunt iure phibite alienari. qdam pō natura. Jure phibita est alienatio pſdjs minoris. i. impuberis z oim rez ipsi minoris qz suando suari pnt. vt auri argenti gēmaz. z oim aliarū rez tps plicitati de facili nō peritura. rñ nisi ea interueniant qz de iuris solēntate in alienatione rei minoris debent interuenire. scz vt fiat talis alienatio ob es alienū vt soluat debitū creditori ipm miorē argenti. vel si vſuraz noie grauare. scdo vt fiat auctoritate tutoris. tertio vt interueniat iudicis decretū. qd decretū cū magna z matura deliberatōe iudicis dī int poni. Nota tñ qz aliqui pſdij minoris etiā sine decreto iudicis pōt alienari. viz qñ defunctus ex cuius bonis illd pſdij puenit ad minorē in vltima volūtate iussit. vel si minor illud a pncipe impetravit. Aliē pō res qz suando suari nō pnt. vt sūt testes. carnes. frumētū. vinū. oleū. farina z similia. z animalia supuacua vendi pnt a tutoribz sine iudicis decreto. z hic appellatione pſdij intelligunt tam pſdia vrbana qz rustica. Item phibita ē alienatio filiofamilias rez qz obueniūt filio ex aduenticio peculio. Et dicat aduenticiū peculii

qz venit filiofamilias ex successiōe mris vel alterius sibi pſincti p lineā maternam vel ei pſpera fortuna. z nō ex substantia pſis vel eius pſtēplatione. qd etia a filio nō pōt alienari nisi pſe pſentiente cū ipi peculij aduenticiū pſietas sit filij z vſufructus pſis. Peculij pſecticiū dī qd obuenit filio ex substantia patris. De castrensi aut peculio pōt filiofamilias tā cū patre qz cū qz alio pſtrahere z pacisci. qz fili illius peculij plen⁹ est dñs. z dī castrense peculij qd filius acquirit in castro p militiā suā. quasi aut castrense dī quasi militare qd acquirit filiofamilias. vt aduocat⁹ magister. vſ medicus aut ex quacūqz sua arte vel officio suo de pſ plene instituit. per qz pſonas nobis obligatio acquirit. Itē phibita est alienatio fundi dotalis inestimati dati in dotē. p. l. mariti. l. de fundo dotali. qz si estimatus est nō dī dotalis sz empticus. Et hic fundus dotalis neqz ab vxore neqz a viro etiā pſentiente vel iurāte vxore alienari dī. qz lex phibet. perimit tñ ipi alienatio ex necessitate pſingente. vt qñ mulier dedit in dotē portionē fundi qz indiuisus est z inestimatus. z maritus puocat ad diuisionē a socio fundi. tñ cū z ex necessitate videt alienare cū puocat fuerit. secus cū ipse puocaret. z intelligit dicta lex mariti. Itē alienatio est necessaria qñ maritus noluit cauere vicino suo de dāno infecto. cui dotalē pſdij minabatur ruinā. z ob hoc vicinus est missus in possessionē. ex. i. z. ij. decre. Itē alienatio fit si mulieri expediat qz fundus pueratur in pecuniā. vt qz vxor illū vedit p redimēdo viro. filia p alendo patre. z soror p alendo fratre laborantibz in opia. Itē fit alienatio fundi dotalis qñ locus ipi alij fundū maritus accipit in dotē. Itē phibita est alienatio illius rei quā testator in vltima sua volūtate phibuit alienari z cām expſſit. quare noluit alienari. vel si pſona apparet occasione cuius phibita est alienatio. Item phibita est alienatio rei litigiose. Res de cuius petitione litigū mouet vel questio seu cā int petitorē z possessorē. Fit aut litigiosa res in pſmēti oblatio libello. z huius litigiose rei phibita est alienatio ad qz magne sunt danti z recipienti re litigiosam imposita pene. Etia

Contractus inutiles

Nota

ille q̄ accepit eā emptōis v̄l donatōis seu q̄cūq; alio titulo siue p̄ctu si q̄dez sciebat rē litigiosam cogit rē reddere z nihilominus p̄uat p̄cio. ille p̄o q̄ alienauit p̄cium. qd̄ recepit cogit p̄stare fisco. z t̄m de suo Si aut̄ q̄ accepit ignorauit rē litigiosam cogit reddere rē restituto si p̄cio a v̄dito re q̄ venditor tantū dē dabit ēptor de suo z fisco. Emp̄tori tertiā p̄tē. qz eū decepti. duas em̄ p̄tes dabit fisco. Et hec pena lo cū h̄z etiā in donatōe rei litigiose. vt fctā p̄a estimatōe rei punit̄ yterq;. vt dictū est sup̄ in p̄cio. In ceteris t̄m casib; p̄mittit lex rē litigiosā alienari. vt cā dotis vel dona tōis p̄t nupcias trāfactōis vel diuisiōis hereditatis. vt habet in. l. censemus. L. d̄ litigiosis. Itē p̄tor p̄mittit alienatōē il lius rei p̄ impensis in funere defūcti p̄ so lutione debiti z p̄ cibarijs familie. vt. ff. d̄ peri. her. l. diu. p̄ius resc̄psit. in. §. cā aut. ver. nā funeris gr̄a. Itē nota inutilis ē p̄ctus si q̄s suaz rē pure stipulet v̄l emat. Sec̄ p̄o si sub p̄ditōe emat. qz i euentū p̄ditōis valebit emptio. vtputa si emat z res desineret esse sua. qz tūc adueniēte cō ditōe tenet̄ rē emere z ei dare. Alioqn̄ esti mationē rei dare d̄z. Valet t̄m emptio rei p̄prie rōne possessionis quā emptor nō h̄z. vel rōne alteri iuris sibi emptori deficiē tis in sua re. Aliene t̄m rei v̄ditio p̄missa est in p̄iudiciū vendētis nō aut̄ emētis. sed t̄m distingo hic de emptiōe. Aut em̄ emptor sciēs alienā rē emit. aut ignorans. si sciens rē alienā emit it̄z distingat. qz aut sibi fuit cautū de euictiōe aut nō. Si nō fuit cautū nō pōt agere p̄ venditorē em̄ imo p̄ciū datū p̄dit p̄. l. si fūdū. L. d̄ euic. Si aut̄ sibi fuit cautū p̄ p̄missiōz. stipulōne vallata. t̄m tenet̄ v̄ditor emptori ad p̄ciū restōnē z ad om̄e id qd̄ p̄missus erat p̄ sti pulationē siue sit duplū siue triplū. z etiā ad interesse. Si aut̄ ignorans emit rē alie nā z fuit sibi cautū tutus est. Si nō fuit sibi cautū agit p̄ venditorē ad p̄ciū z ad i teresse ad duplū siue ad triplū aut simplū put natura p̄ctus exigit. p̄. l. nō dubitat. L. de euic. Casus t̄m est singulari in. l. vl. §. emptor. L. cōia de legatis vbi q̄s emit rē alienā etiā sciēt q̄ mādāta fuit restitui p̄ fideicōmissum re tali euicta nihilomin⁹ recognabit p̄ciū. Item nota rei aliene p̄

bibita est obligatio v̄l impignozatio sine p̄sensu illi⁹ cui⁹ ē. Et creditor q̄ alienā rē i pignus accepit nō h̄z i ea ius pignoris v̄l p̄potece. qz debitor in illo pignore v̄l alia re aliena debitū p̄stare nō pōt. eo q̄ ne mo plus iuris in aliū trāsserre pōt q̄ ipse habeat. in regula nemo plus iuris. de re. iu. li. vj. D̄ aut̄ pignus p̄prie res mobil̄ q̄ pignore dat̄ creditori z dat̄ ei possessio illi us rei. vbi aut̄ nō trāsit possessio in credi torē d̄z p̄potece. Itē inutilis est stipulatō sup̄ reb; q̄ in rez natura nō sunt nec fuer̄ vt si q̄s stipulet̄ hircoceruū vel chimera. Itē si q̄s stipulet̄ res ip̄possibiles sibi dare vt lunā. solē vel aureos montes. Itē si q̄s stipulet̄ rē q̄ h̄z fuerit. t̄m mō nō est. vt si q̄s stipulet̄ stichū mortuū nō valet stipulatio s̄z si ipsa p̄cessit mortē. vt qz aliq̄s p̄misit dare stichū die statuto. s̄z fuit i mora post ea mortu⁹ ē stichius tenet̄ ad estimationē stichij eo q̄ fuit in mora. v̄z si q̄s stipulet̄ rē q̄ nō ē s̄z futura sperat tōne rei valet sti pulatō. vt si q̄s stipulet̄ futurū partū ancil le. v̄l futuros fruct⁹. vel si q̄s ement iactū rethib; vbi inest p̄ditio. vt si qd̄ capiat illd̄ debeat. Itē phibita ē alienatio mancipij xp̄iani in iudeū. qz nō licet iudeū possidere mancipiū xp̄iani. Itē phibet̄ alienatio re rū q̄ a cōmerciū hoim sūt empte. et sc̄ res sacre religiose z sancte. z q̄ deo sūt dedica te. vt ec. z liber hō. Sūt nāq; res sacre q̄ publice z nō p̄uate p̄ pōntifices deo sūt de dicatē. vt ec. Religiose p̄o sūt sepulcra seu loca in q̄ hoies mortui inferūt. Sancte sūt res. vt muri z porte ciuitatis municipior z castroz adeo q̄ pena capitis ip̄onit viola torib; eaz. vt si aliq̄s aliter ingrediat ciui tatē v̄l municipiū q̄ p̄ portas. Publice res sūt flumia portus maris. z etiā q̄ dedicate sūt p̄plo vt stagnū stadiū publica orbita. insti tut. de re. diui. §. sacre res. z se. Est ḡ inu s̄til p̄ct⁹ sup̄ reb; p̄dictis. imo ēptor q̄ scit res tales esse z emit. p̄dit p̄ciū z rē. S̄z i gr̄as a venditore sciētē sibi p̄paruit tenet̄ v̄di tor in id qd̄ sua interest se deceptū nō fuis se. verūq̄ fallit i sup̄fluis vasis ec. q̄ si deo bitū v̄z gens iminet vendi p̄nt aliq̄s vene rabilib; locis vel p̄fracta p̄uat. Fallit em̄ in libero hoie q̄ vendi z alienari pōt si in terueniūt ea q̄ h̄nt in le. q̄. L. de patrib; q̄ si. distra. nec est p̄ le. q̄ filijs. L. q̄ res p̄i g

De obligationibus

da. pos. vel nō. Leterē aut res ec. phibite
sunt alienari nisi vigeat tale debitū q̄ ex
mobili solui nō possit. tunc em̄ def̄ p̄mo
in pignore creditori. vt ip̄e creditor tādū
teneat eā q̄ de fructibz z de sorte sibi fue-
rit satisfactū. v̄l si nō inuenit q̄ rē pignori
velit recipere. tūc rector domus coram ep̄o
debet iurare p̄nte maiore pte ibidē fuen-
tū vt debitū sit v̄gens. z q̄ de mobilibz
solui nō potest. z hoc facto debet res sub-
hastari z stare venalis. xx. diebz z pl̄ offe-
renti def̄. deinde res debet vendi cū p̄sens
su maioris pris ibi fuentiū facta mentio-
ne de p̄dictis oibz solēnitatibz. z h̄ fm̄ le-
ges. Scdm̄ iura canonica vero venditio
rei immobilis ec. etiā si solū interueniāt iste
solēnitates q̄ in emphiteoticis p̄cessiōibz
h̄ mō est. vt si res valet. x. addat vndecia-
ps z interueniat ep̄i auctoritas z capituli
p̄sensus vtili causa assignata si nō inueni-
tur aptior modus debet dari emptori vel
insolūtū creditori adiecta vndecima pte
in p̄cio vniuersē estimationis rei. no. in. l.
sanximus. in ant. p̄terea. L. de sa. san. ec.
Caplm. VI.

Um visum sit de
duobz ex quibz tractus p̄stat. scz
personis z rebus. restat nunc vi-
dere de obligationibus. Et aut obligatio
iuris vinculum q̄ necessitate astringimur
alicuius soluende rei vel aliqd dandū v̄l
faciendum fm̄ nostre ciuitatis iura. vt in
stit. de obli. in p̄ncipio. Obligationū alia
naturalis tm̄. alia civilis tm̄. alia natura-
lis z civilis simul. Naturalis est que na-
turalem equitatē continet ac naturali so-
lum obligatione se obligat pupillus. p̄xi-
mus pubertati sine tutoris auctoritate nō
factus locupletior nec dolum cōmittens.
Item seruus dñō z cuilibet alteri persone
Item filius patri in ei⁹ potestate existens
z e contra. sed talis naturalis obligatio in-
efficax est ad agendū. Civilis obligatio ē
cum quis solēnitati iuris astrictus est. et
talis obligatio ex sola dispositione legis
p̄cedit. vt cū q̄s confessus est mutuo rece-
pisse decem spe future numerationis. de
quo mutuo scriptura est facta post biennū
tenet civiliter. licz pecunia nō sit numera-
ta. sz naturalis equitas eū tenere nō sua-

det. Unde licz fm̄ ius civile talit̄ p̄fessus
sit obligatus. Naturalis tm̄ equitas non
vult vt soluat id qd nō recepit. sed qz pōt
infra biennū excipere de nō numerata pe-
cunia quā si nō opposuerit. tūc vult natu-
ralis equitas q̄ sibi imputet z tenet natu-
raliter z civiliter. Patet ergo q̄ naturalis
obligatio p se seu civilis obligatio per se
ad agendū est efficax z inuitabilis. Na-
turalis z civilis obligatio ē vbi ambo cō-
currūt. scz persona que de iure contrahere
potest z dispositio legis. Et hec efficax ē
ad agendum. Obligationū naturalium z
civilium simul. alia est ex contractu. alia
ex quasi contractu. alia ex maleficio. alia
ex quasi maleficio. Obligatio ex contra-
ctu est que p̄cio contrahitur. z que ex ipso
p̄cio z contractu descendit. vt emptio. ve-
ditio. locatio. cōductio. donatio. z huius-
modi. Et quasi ex contractu obligatio est
vt cum quis gerit alterius negocium sine
ipsius mandato. vt sunt tutor. curator. si-
ue negociorum gestor. z similes persone.
Isti em̄ non contraxerunt cum illis quo-
rū negocia gesserunt. vnde nō tenentur ex
contractu sed quasi ex contractu. Ex ma-
leficio vt quando aliquis furtum. rapinā
vel iniuriam alicui fecit tenetur ex malefi-
cio. Ex quasi autem maleficio est quādo
aliquis directe nō deliquit sed quasi. vt
quando ex domo sua quam inhabitat ali-
quid effusum est v̄l eiectū. quod alteri no-
cuit. vt instit. de obli. que ex quasi malefi-
cio nascunt. in p̄ncipio. Contrahunt aut
obligationes aliquando re. aliquādo ver-
bis. aliquando litteris. aliquādo consen-
su. Ex re contrahitur obligatio vt in mu-
tuo cōmodato deposito. similr̄ in pigno-
re zc. Ex re igitur mutuatā tenetur quis
ad similem rem reddendā. Ex re vero cō-
modata deposita vel pignoratā tenet q̄s
ad eandem rem restituendam. Pro cui-
dentioni intellectu obligationū est notan-
dum. q̄ rez quedam nullum habent vsuz
pp̄ie loquendo sicut pecunie que solum
sunt mediū rez que vsu habet vnde pec-
cunie p̄ h̄mōi generis p̄cordia inuētē sūt
ad supplementū eaz rez q̄ p vsu hōim sūt
necessarie. vt vult Aristo. j. poli. z ideo pe-
cunia pp̄ie nō pōt v̄di emi vel locari nec
p̄duci. pōt tm̄ mutuari deponi z pmutari.

De obligationibus

Multa de causis population
mutuas redduntur

2^a Impo dng

6^a

Quedā sūt res q̄z vsus ē ip̄oz p̄sumptio
sicut vinū. ceruisia. panis. caro. et sic de al
lis. et tales nō hnt locari neq̄ p̄duci. pnt
m̄ emi. vendi. deponi. pmutari et mutari.
Quedā p̄o sūt q̄z vsus pōt separi a p̄rie
tate eaz ip̄is manentibz in esse. vt domus
et alie possessiones. s. equus. vestis etc. et ta
les emi pnt vendi et etiā locari. Alia autē
sup̄dicta nō pnt locari. qz ex tali locatiōe
nulla posset p̄cipi utilitas. In his autē vl
timis cū dñiū stet penes locantē. vsus at
penes p̄ductore licite pōt de talibz accipi
p̄nsio p̄ locantē. vsus autē penes p̄ductore
rē p̄t pensionē residere. Nā in rebz q̄z vsu
p̄sumunt. si q̄s vellet seorsuz p̄putare vsū
a re. violentaret naturā rei. vt si q̄s seorsū
vellet vendere vinū. et seorsum vsuz vini.
vel venderet id qd nō est. vl eandē rē bis
venderet qd in rebz q̄z vsus a p̄rietate p̄
separi nō cadit vñ in t̄libz pōt vtrūqz seor
sum p̄cedi. vtp̄ta si esset q̄ alteri traderet
dñiū siue p̄rietatē dom⁹ refuato sibi vsu
ad aliqd t̄ps. vel ecōtra cū q̄s p̄cedit ali
cui vsu domus refuato sibi dñio et p̄rie
tate domus licite pōt accipere p̄ciuz p̄ vsu
domus. vt. ff. et locati. p̄ totū. Verbis
p̄bit obligatio p̄ interrogatōz p̄cedentē et
r̄nsionē imediate seq̄ntē. Vñ nisi interro
gatio p̄cedat r̄nsionē nō valet obligatio.
vtp̄ta si Iohes ita stipulet a petro p̄mit
tere mihi dare centū. vel facere B. et petro
r̄ndeat in p̄tinenti valet obligatio. Est at
stipulatio firma verborū p̄ceptio q̄ q̄s ali
qd se facturū daturū vl p̄mittit alteri. sup
q̄ interrogatio dirigit. Et dicitur a stipula gre
ce. i. firmū latine. vel dicitur a stipula. i. stipite
descendēs. Et soci⁹ p̄ socio pōt stipulari.
fili⁹ p̄ p̄re. fr̄us p̄ dñio. filr frater p̄ fratre
p̄curator p̄ p̄re. curator p̄ adulto. Et is p̄
bit obligatio qñ aliqd misit lras ex cā mu
tui recipiēdo. r. vel. r. q̄ nō recepit sed fec
spem future nūeratōis vnde vigorē illaz
lraz si infra biennū nō excepit. de nō nūe
rata pecūia lapso biennio tenet civilr et na
turalr. vt s̄ dictū ē. Consensu solo p̄bit ob
ligatio. vt in societate mādato emp. et v̄.
illa em̄ p̄sensu solo p̄bunt. Itē p̄bit aliqñ
obligatio pure. aliqñ in diē. aliqñ sub cō
ditiōe. Pure p̄bit obligatio qñ p̄mittitur
aliqd dari nō apposito certo die vl p̄ditiō
ne. vt dicēdo. p̄mitto tibi dare decē ex cā

mutui. Unde hec pure debent. i. in p̄tine
ti. s. nō ita in p̄tineti q̄ pus nō debeat ex
pectari q̄d diu nūerēt vel tā diu vt cōmode
solui pnt. In diē p̄trabit obligatio. vtp̄o
te p̄mitto tibi dare decē hinc ad pasca. vñ
facta p̄missione in cōtinenti debitor facit
sum. nō tñ pōt a me petere nisi a dueniēte
die. Sub p̄ditiōe fit obligatio. vtp̄ote p̄
mitto tibi dare decem si naus venerit ex
asia. vnde licet pendere p̄ditiōe nō oriatur
obligatio vel actio. ea tñ secuta p̄ditiōe est
actio. Etenim stipulationes inutiles reddūt
m̄tis de causis. Aliqñ rōne interualli in
positi nisi modicū sit interuallū. vnde cer
tū est q̄ in stipulatione necessaria est inter
rogatio et respōsio. ita neq̄ mut⁹ neq̄ sur
dus neq̄ infans stipulatōz p̄bere pnt nec
etiā absens qm̄ ambo audire debent. Itē
inutilis est stipulatio rōne dissensus. vt si
stipulor vnū et tu p̄mittis aliud. Itē red
dit inutilis rōne p̄ditiōis impossibilis. vt
si celū digito tetigeris etc. Itē si ex cā tur
pi descendit. vt stipulor sibi sacrilegium
adulteriū vl homicidiū. Itē inutilis est si
fiat p̄ metu vel dolū. Itē inutilis est rōne
detractiōis vel abiectiōis. vt si stipulor
pure et tu r̄ndes sub p̄ditiōe. Itē inutil
est rōne apposite p̄sone. vt si stipulor noīe illi
us cui mādātū nō habeo nisi sit talis cui
subiectus sum. vtp̄ote filius p̄ri. fu⁹ dñio
etc. Valet em̄ tñ talis stipulatio. et ex tali
acq̄rit p̄ri actio s̄lfr et dñio s. alteri q̄s dicit
p̄sōis nō p̄t q̄s stipulari nisi sua iterit. vñ
si stipulor alteri dare cui dare mea iterit
tenet stipulatio. vt si stipulor dare credito
ri meo vel p̄curatori vel curatori aut tuto
ri vel filio p̄sonis. licet ex tali stipulatione
solus ego agere possim et nō iste cui stipu
latus sum dare. In casu tñ ex mea stipula
tiōe agit iste cui dare pactus sum. vt si tu
tor paciscat dare pupillo vel curator furio
so vel actor vniuersitati. Itē si p̄curator
absens stipulatus est dare dñio tenet. v̄z
si alteri stipulari vel pacisci nem o posset
vt dictū ē. si tñ adq̄cit stipulatōi pena stipu
latio pene valet. vt si q̄s ita stipulet p̄mit
tis mihi q̄ dabis B. c. et si nō dedet ei da
bis mihi decē noīe pene. Ultima stipula
tio pene tenet. s. p̄ncipalis nō teneat. Et
quādo pena adiecta pactis exigi possit et
quādo nō. habet in. c. p̄ri.

Obligatio q̄bit verbis

Stipulatio

q̄ p̄p̄it p̄ri

Lras q̄bit obligatio

Consensu solo q̄bit

2^a Impo

6^a q̄bit p̄ri

De pactis

Caplm..VII.

Isa de octibus 7 2

v
ctū pūbo z carū diuisiōibz restat
nūc videre de pacis p̄hētiū z ip̄oz
diuisiōibz. Un pactū ē cōsensus duoz vel
pluriū in idē alē ab altero paciscētiū dā
dū vl faciēdū. Attēde g̃ singla p̄ba diffi
nitiōia. pactū eīm solo cōsensu pficiū in ep̄t.
z vē. z h̄ ad dīaz stipulatōis in q̄ nō soluz
cōsensus s̄ ē p̄ba necessaria s̄t. qz h̄z fieri
p̄ interrogatōz z r̄sionē. vt g̃ dictū ē. Ut
necessariū ē vt in pacto sint duoz vl p̄les q̄
p̄sentiat in idē dādū vl faciēdū. Et sic dif
fert a pollicitatōe. qz pollicitatio soli⁹ offe
rentis ē p̄missio. vt. l. pactū. ff. de pol. Et in
idē z nō in eodē z bñ. qz si ego z tu cōsenti
am⁹ q̄ seproni⁹ sit lapis nō ē pactū. qz tal
cōsensus nō obligat vnū alteri. nec ē de dā
do vl faciēdo. Dī ē alē ab alē. qz si cōsen
tiam⁹ q̄ vn⁹ nīm det aliqd titio vl q̄ titi⁹
det vni ex nob nō ē pactū. vt. ff. de p̄. ob. l.
stipulatio ista. in p̄n. Cū stipulari alē vel
pacisci q̄s nō possit nisi ei⁹ obliget. nō āt
obligat reglariter aliq̄s negociū alteri⁹ p̄
mittēdo. Dī āt pactū a pactōe. i. a pace et
actu. Nā si paciscim⁹ ex diuerfz d̄r̄is aio
ū mouibz p̄ mltā variāqz dictāmia i vnā
p̄sonātē deducimur sniaz. vt in. l. j. §. j. ff.
e. ti. Uē dī pactū a palmarz p̄cussioē vt se
pe fieri solet. Pactoz mltē s̄ p̄ditōes. de
deseruiētibz ad p̄positū dūtaxat dicet. Pa
ctoz q̄dā s̄ iutilia. q̄dā p̄o vtilia. Utilia
pacta s̄ q̄ rōe vestiūt. z eoz q̄dā rōne p̄o
naz. q̄dā rōe rez. z q̄dā fm iuris ordinez
sūt. Est āt sciēdū q̄ p̄sōe q̄ pactū faciū
optet q̄ tales sint q̄ se obligare p̄nt z res
ē sint tales sup q̄bz pactū fieri dī. q̄ a iure
nō sint phibite z q̄ p̄uet ordo iur̄ vt in p̄
cedēti. c. sup̄ visuz ē de p̄sonis rebz vt obli.
Inutilia p̄o s̄ pacta q̄ sūt cōtra leges p̄sōes
z edita p̄roz z in fraudē. Cōtra leges dī
fieri pactū q̄n alienat p̄diū mioris sine de
creto. vt. l. cū emācipat̄. z. l. nō solū. z. l. n̄
ē. z. l. z si his. C. de p̄dijz vl alijs rebz mio
rū sine decreto alienandis vl nō. Uel q̄n
alienat fund⁹ dotāl. vt in. l. j. C. de fundo
do. Cōtra p̄stōnē aut̄ sit q̄n aduocat⁹ pa
ciscat cū cliētulo d̄ q̄ta pte lit̄s h̄nda p̄ suo
solario. p. l. si q̄s aduocatoz. C. de postu.
Cōtra edictū p̄toris sit vt si sciat pactū q̄

alicui liceat furtiū facere vel homicidiū si
ne pena. Imo sciēt ei⁹ crimē occultans so
cius efficiť crimis z pena pncipalit puniet
vt i. l. j. *C. de his q latrōes vlt aliorz crimi
nū reos occultāt.* In fraude aut sit pactū
varijs mōis. qz aut sit fraus de psona ad
psonā. aut de re ad rē. aut d̄ p̄ctu ad p̄ctū
altez. aut d̄ p̄ctu ad p̄ctū eūdē. aut d̄ noie
ad nomē. aut de fctō ad factūz. De psona
ad psonā sit fraus. vtpote ego tutor vlt cu
rator. qz phibeor aliqd emere d̄ bonis pu
illi vlt adulti mei durāte tutela vlt cura. p
l. iij. ff. rē pupilli saluā fore mō ego n̄ emo
p me sz p inpositā psonā vt p vxorē vel fi
liū meū vlt et extraneū noie tñ meo Publi
ce tñ palā z bōa fide p tres pupilli emere
vt. l. cū ipe. *C. de p̄hē. ep. z vē. z. l. si i em
ptiōe. §. tutor. in glo. ff. e. ti.* De re ad rē sit
fraus. qz et phibitū ē mutuari pecuniā filio
familias. ego pecuniā nō mutuo. sz aliā rē
sibi do vt ipa veditavtať pecuniā De p̄ctu
ad p̄ctū altez. sit fraus. vtpote vir z vxor
p̄stāte m̄rimonio phibent sibi donare. vñ
nō donāt sz donatōis cā vēdūt sibi iuicē.
De p̄ctu ad p̄ctū eūdē sit fraus. vtpote cū
vt mutuarē titio pecuniā mlier ei⁹ vellet si
deciubere p eo. ego p̄o ecōtra. ne mlier deo
fraudet mutuaui pecuniā mlieri z titiū si
deiusorē recepi. De noie ad nom fit fraus
vt si phibet aliqs ne fiat in prātē alic⁹ t̄re
z ipe fac se eligi nō in prātē sz in defensorē
cū tñ idē sit solo noie mutato. De facto ad
fctm fit fraus. vt vēdidi tibi ancillā eo pa
cto ne pstitueres eā i lupanari ad faciēdū
q̄stū sui corporis. tu p̄o in lupanari nō posu
isti eā. sz in cauponā vlt tabernā q̄ ibi m̄s
straret. qd tñ idē ē q̄stū ad effectū. *Utrē no
ta q nō solū p̄dictis rōibz sz et alijs qbusdā
occultā pacta reddūt iutilia* Est em pactū
factū int̄ debitorē z creditorē ne liceat cre
ditori pign⁹ distrabere. qd nō valz. qz alā
debitor incitaret ad delinqndū. i. ad solu
tōz denegādā. sec⁹ si paciscar. de nō repe
tēdo depositū vlt de nō agēdo depositi ac
tiōe. *Silr si q̄s pact⁹ sit vt ex cā depositi
oē piculū p̄stet. Plā talia pacta valēt. vt. l.
iurisgē. §. si q̄s paciscat. ff. d̄ pac. De pig.
ob. notādū q si int̄ creditorē z debitorē iō
tueiat pactū vt si d̄bitū nō fuerit sol. t̄m iō
statuto liceat creditori pign⁹ distrabere va
let. z si qd vltra illō qd sibi debet ex pigre*

2° partu 2° ferri in f
varis modis

De prima ad secundam

De re ad re fit ffr

De tractatu ad tractatu a

Sei gewarnt ad ewig

De noue ad nomen

fourth day of June
1905 at 22

Print by 9/2/19

It facts ad firm

Admiral

fund. d. m. 1909 p.

1890

20

De pactis

accepte tenet id creditori restituere. si fo-
minus debitor creditori tenet ad supplem-
tū. p. l. hypothec. L. de distra. pig. Si aut
tale pactū nō intuenit tūc elapso die solu-
tōis d3 creditor denunciare d3bitori vt lua t
pign⁹. vt no. ex. l. creditor. Et h⁹ est in. l. si in
h. L. de distra. pig. qd si nō fecerit tūc ela-
psis duob3 ānis iuxta p⁹ie p⁹suetudinē po-
terit creditor illō distrahere. Itē si fiat pa-
ctū int⁹ eos. vt si p⁹ciū t⁹mio statuto debitor
nō soluat pign⁹ sit creditoris. nō valet. p. c. si
gnificare de pig. q3 p⁹ bonos mores. z phi-
bitū a lege. p. l. j. z vlt. L. de pac. pig. z. l.
p⁹missoria. s3 si fiat pactū si infra certū tps
p⁹ciū sit solutū q⁹ tūc iure ēptiōis creditor
possideat rē pignoratā iusto p⁹cio extiman-
dā valet. Hā tal⁹ d3 veditio p⁹ditional. ff.
eo. l. iuriscg. §. vl. Admittit tū tale pactū i
p⁹ctū veditōis si rē veditā ēptor t⁹mio statu-
to nō soluat res redeat ad veditōrē. p. l. q
ea. L. d. pac. int⁹ ep. z vlt. z. l. j. e. t. fac lex si
sup. L. d. trāfac. Itē pactū in q⁹ q3 g⁹ali i
se suscipit casus fortuitos. nō valet. z ē rō-
ne q3 g⁹ali vi p⁹boz suscipet qd spēalr nō
ēēt susceptur⁹. Itē pactū de dote vltiori
die reddēda nō valz. Rō. q3 dānosus data
ē dos z publice vtilitati. Itē pactū factuz
vt marit⁹ dānet vxori vlti. i. q⁹ cōmode
facere possit nō valet. q3 p⁹ bonos mores
Itē pactū factū int⁹ milite z eiusdē aduer-
sariū q⁹ miles possit esse pcurator. nō valz
q3 p⁹riū publice vtilitati. eo q⁹ milites sci-
re dnt arma z nō iura. Itē pactū q⁹ q3 ex-
p⁹se remittit iura. calū. nō valet. q3 publi-
ce rei intest vt litel sine oī suspitōe pcedāt
Itē pactū factū de p⁹cario nō reuocādo nō
valz. Pactoz qdā sūt vestita. qdā nuda
Pacta nuda sūt q⁹ nō p⁹tinēt cām. Inutil⁹ ē
em alicui⁹ rei traditio sine cā. Et ēt dicūt
nuda illa q⁹ nō vestiūt aliq⁹ infrascriptoz sex
vestimētoz. Et h⁹ nuda pacta nō sūt effica-
cia ad obligādū vl⁹ ad agēdū licz p⁹sint ad
defendēdū. q3 nudū pactū reglarit nō pa-
rit actiōz s3 exceptiōz. Pacta āt vtilia di-
cunt⁹ vestita sex mōis. s. re. p⁹bis. l⁹is. p⁹sen-
su. coherētia p⁹ct⁹. z iteruētū rei. De p⁹mis
quoz mōis dictū ē s. in. c. vj. vbi dicebat⁹
q⁹ mōis p⁹heret obligatio De q⁹nto p⁹o h⁹ ē
d⁹ coherētia p⁹ct⁹ ē exm. vediti tibi domū
tali pacto vt ego debeā mōari in ista do-
mo vsq3 ad annū. Istud vltimū pactū nō

valeret de se factū q3 nudū ē s3 coherētia
illi⁹ pacti vestiti. s. veditōis in q⁹ positū est
valz z ēt ex eo dat actio. De sexto. s. rei int⁹
uentu ē exm. p⁹missi tibi aliqd dare vl⁹ face-
re vt tu mihi aliqd dares vel faceres cum
ego dederō qd p⁹missi statim vestitū ē pa-
ctū ex pte mea. z iō iteruētū illi⁹ qd dedi-
es mihi obligat⁹ ad dādū id qd p⁹missisti.
Tertia diuisio pactoz. qdā p⁹sistūt in dā-
do. qdā in faciēdo. Exm p⁹mi q3 paciscit⁹
dare equū vel aliā rē. Exm scōi vt facere
domū vl⁹ estuariū. Quarta diuisio pacto-
rū. qdā exp⁹ssa. alia tacita. Exp⁹ssa ē. vt si
p⁹ueni tibi aliqd dare vl⁹ facere. S3 tacitū
vt si p⁹duxi domū tuā. z in eadē res meas
iduxi tacite videoz pepigisse tecū cū illata
sint obligata tibi p⁹ p⁹sitōe dom⁹. Itē faci-
tū pactū ē. vt si habeā tres debitores q⁹ mi-
hi tenet in. p. v. z erat vnusq3q3 īsolidū ob-
ligatus. vñ si ab vno eoz recepi. v. videoz
renūciasse iuri īsolidū z pactū fecisse taci-
tū nō pete ab vno q3 illoz nisi alia q⁹q3. l.
si creditores. L. e. t. Quinta diuisio pacto-
rū. alia g⁹uita. alia nō g⁹uita. Gratuitum
vbi nullo dato vl⁹ p⁹missio g⁹is debitū remit-
tit. Nō g⁹uitū ē vbi trāfactio aliq⁹ dato re-
tēto vel q⁹si p⁹missio. Porrigāt āt pacta silt
trāfactōes ad illas tū p⁹sonas int⁹ q3 scitā
sūt z alijs p⁹sonis reglarit nō p⁹sint. p. l. j. L.
de trāfac. Fallit h⁹ tū in qbusdā infrascriptis
casib3. vñ pactū de nō petēdo scitū reo p⁹n-
cipali pdest fideiussozi. nisi in paciscēdo
pactū sit ne p⁹sint fideiussozi. vl⁹ nisi fideius-
sisset aio donādi vl⁹ in rē suā. In his trib3
casib3 pactū factū reo nō pdest fideiussozi
s3 ecōtra pactū fideiussozi factū d nō petē-
do nō pdest reo. p. l. Itē in duob3 reis. ff.
de pac. q3 l3 rei iter sit a fideiussoze nō peti
q3 fideiussoz bitur⁹ erat regressū p⁹ reū. nō
tū fideiussoz iterest a reo nō petēti cū re⁹
p⁹ fideiussozē nō habeat regressuz nisi fide-
iussoz in rē suā fideiusisset. q3 tūc fideius-
soz p⁹ re accipiēd⁹ est. z tali casu pactū fa-
ctū reo pdest fideiussozi. z pactū fideiusso-
ris ī rē suā pdest reo. pactū p⁹o fideiussoz
nō pdest fideiussozi nisi exp⁹isse agat q⁹ p⁹-
sit reo z fideiussozi. z tūc singul⁹ pdest. lic
pactū vni⁹ rei debēde pdest alteri. Itē pa-
ctū factū cū veditore vel donatore pdest
ēptori. vt si veditore veditit domū quā ipe
nōdū soluebat vl⁹ soluit p⁹ inducias sibi

Pacta nuda sūt

*acta vtilia dicunt⁹
sunt sex mōis.*

z p⁹mi

De pactis

datas emēs eisdē gaudebit inducēs. Itē pactū factū cū filio v' suo pdest p'ri z dño Pactū autē pcuratoris pdest dño z nō nocet nisi in tribus casibz. s. si ad h' spēale mandātū. vel si in rē suā pstitutus sit vel generalē dñi bonoz habeat administratiōz. Quā autē factum pcuratoris noceat z pindicet dño habet in. l. si pcurator. l. d. pcur. z. c. j. v' lit. nō p' in glo. sup' p'bo. p'p' in. c. cuz olim. de cā posselliōis z p'prietatē. Itē pactū tutoris z curatoris pdest pupillo. vel adulto. z nō nocet si bona fide fiat z non aio calūniandi vel defraudandi.

Capitulum VIII.

Inc videndum est

n de penis pacto appositis. Scien dū pena pacto apposita aliqñ cōmittit. aliqñ nō. Si em puentio incipit a p'ditōe. v'pote si stichū non dederō decē dabo noīe pene. hic pena p'mittit cū certū est puentū dari nō posse. Si hō incipit a p'cedēti pactōe. v'pote p'mitto stichū dare. alioqñ pene noīe dabo. Et si tunc p'cedens pactio fecerit obligatōz. v' si sit pactū v'stitū p'mittit pena. ex q' stichū dare potuit z nō fecit. aut p'cedens pactio nō ē obligatio nō cōmittit pena. nisi demū lite p'restata sup' eo qd in pacto deductū ē. Et diligēte aduertēdū q' in p'tractu stricti iuris pactū coherēs informat z v'stit. p. l. lecta. ff. si cer. petā. Et si rōne informatiōis agit ex stipulatu ad id sup' q' nō fuit interposita stipulatio. Et agit tā ad p'renta in stipulatiōe q' etiā deducta in pactū. z sic est casus spēalis in q' stipulatio excedit p'pos t'mios siue suā p'p'riā naturā p. l. petēs et stipulatiōe. l. de pac. licz als regulare sit q' qd cūq' in stipulatiōe obmissus sit p'omisso habeat. s. q' nō agat ad id qd deductū est in nudū pactū. v' l. ita stipulat' ff. de p. ob. Silr coherēs p'tractui bone fidei. p. l. in bone fidei. l. de pac. Silr coherētia stipulatiōis v'stit p' actū. c. ti. l. si pactū. Silr traditōe. c. ti. in. l. legem. Et nō refert an pactū p'cedat vel sequat' dū mō in p'rinēti apponat. facit lex iuris gē. s. q'nimo. ff. c. ti. Notandū p'seqnter q' pacta qdā fiūt fm leges. qdā fiūt p'ter leges z aliq' p'tra leges. Scdm leges sit puta qñ p'mittit aliqd dari v' fieri fm q' lex p'mit

tit. mō si est pena p'missa pōt peti aut res vel pena. i. altez eoz solū nisi sit dictū q' pena soluta vel nō ratū maneat pactū. qz tūc v'trūq' pōt peti. Casus in. l. cū p'ponat l. de transac. Itē pactū sit p'ter leges. scz quādo pacto aliqd p'mittit qd directe a lege exp'sse nō phibet. v'pote p'mitto factū alienū z si nō fiat id p'mitto penā vel pacifcor altez alteri dari z si nō def stipulor penā. tūc licz nō valeat factū p'ncipale. qz factū alienū p'mittere nō possuz. nec etiaz alteri pacifci. valet tū pene p'missio.

Itē pactū sit p'tra leges cū p'mittit aliqd qd lege exp'sse phibet. s. res sacra vel religio. z tūc neutz valet neq' p'ncipale neq' pene p'missio. Itē aut pena adijci q'ritati aut spēi aut facto. si adijci q'ntitati. v' p'mitto dare decē sub pena dupli. tunc ipa pena q'ritati q' q'ntitati sit reducitur ad legitimū modū v'suraz. sortis p'misse. Et h' iō. qz ex q'ntitate pecūie solet fenus cōmitti. de h' p' in. in. c. suā d' penis. si hō adijci spēi. v' p'mitto dare equū. vel aliā rē stichū v' titū sub pena decē libraz illa pena exigit. z itez pena tota exigit. de h' p' Bar. in. l. luci. ff. de act. empt. z v'e. Eō seqnter notandū q' recte sicut in iuramētis ita z in pactiōibz intelligunt' p'ditōes g'nales. s. si deus voluerit. si res in eodē statu p'manserit. si mihi fuabit fides zc. de q'bo p'ditionibz p' doctores. z glo. in. c. quēadmodū. de iureiu. Itē si q's iurauit se soluturū spe future nūerationis intelligit' cōditio si pecūia fuerit nūerata. Casus in. l. indubitati. l. de nō nūerata pecūia. Itē dabo centū si p'traxeris mecū m'rimoniū. Intelligit' p'ditio secutis nuptijs. ff. de iure do. l. p'mittēdo. Et g'nalr in oibz iuramētis p'missorijs generales p'ditōes intelligunt'. In assertorijs hō iuramētis nlla sub intelligit'. Spēales aut p'ditōes nūq' sub intelligunt'. sed optet q' exp'sse ponant. v' d'r Ber. in. c. iua nos. de iureiurādo. Notandū q' multa possuz facere sponte ad q' nō possum me pacto alstringere. Nā spōte possum mihi aliquē heredē instituere. nō tū ad h' pacto me alstringere. Casus in. l. pactū q' dotali. l. de pac. silr in. l. stipulatio h' mō p'cepta. ff. de p. ob. Item ea q' ob reuerentiā alicuius p'mittit nō obligant p'mittētē. Casus in. l. j. s. onerāde. ff. q'rū

Pactū fit p'ter leges

Pactū fit p'tra leges

Summa
sua de penis

equum admodum de iureiu.

tuanos de iureiu.

Nota

reus actio nō dat. et ibi p Bar. Sic etiam
 rpalis pstatio nō vestit pentionē nudā p
 l. si certis ānis. C. de pact. Et nō refert an
 talis pstatio fuerit facta scient vel ignorā
 ter q̄ ad necessitatē in postq̄ soluendi. se
 cus q̄ ad effectū repetitōis. i. si scient sol
 72 ui in debitū petere nō possuz. l. j. ff. de p̄di.
 indebi. Distinguendū tñ est in h̄ casu qñ
 quis agit p illo qd sibi p̄suevit solui aliq̄t
 annis aut actor q̄ agit p̄ illū q̄ cessat solue
 re p̄statōez innitit soli tpi. aut alteri cāe si
 soli tpi succūbit. i. p̄dit cām. qz tps nō est
 mod⁹ obligatōis tollēde vl̄ inducēde. p. l.
 obligatōnū fere. §. placz. ff. de act. et obli.
 Aut nō solū allegat tps s; aliā cāz. aut tal
 cā ē sufficiens ad agēdū vel nō. si scdm alle
 gat nudū pactū vl̄ p̄missionē et itez succū
 bit p dictā legē. Si certis ānis. aut actor
 p̄tendit cām sufficiētē. vt stipulatōis et vē
 ditōis emprōis aut alterius tituli. et actor
 obtinebit si pbauerit solutionē sibi factaz
 ad p̄les annos l; nō pbauerit cām effica
 cem. qz p̄sumit q̄ reus nō soluerit sine cā
 legitia. qz nemo p̄sumit rē suā iactare. p. l.
 cū de indebito. ff. de pba. Itē pbat p glo.
 c. fi. xviij. q. ij. vbi dī q̄ allegata p̄suetudi
 ne alicui⁹ aliqd soluēdi cū cā et p̄statōe il
 lius solutōis inducit obligatio. ad idē fa
 cit. c. puenit. de cen. vbi dī in fine. oportet
 quippe ois sensus ad qd et qñ p̄solui debe
 ar p̄sciat. Cōclusiue tenēt doctores q̄ pre
 missa p̄a sunt. de caplo puenit. qñ p tantū
 tps solutū sit qd sufficit ad p̄scriptionē. et
 nō fuit in possessione recipiendi h̄mōi so
 lutionē vi p̄carie aut clā. Itē nemo alie
 nū factū p̄mittēs obligat. vñ q̄ p̄mittit p
 aliq̄ nō tenet ad aliud nisi q̄ det operam
 quā pōt q̄ ille faciat qd p̄mittit. p. l. stipu
 latio ista. ff. d. p̄. ob. nisi q̄s p̄mittat se effe
 cturū curaturū ve vt p̄missum fiat insti. d
 inuti. stipu. §. si q̄s aliū daturū. Itē si q̄s
 p̄misit insulā facere ad certū tps sub cer
 ta pena et tantū tps iā trāsiuit q̄ mō infra
 tps statutū fieri nō poterit. licz totū tps
 nō trāsierit. possum tñ agere p̄ talē p̄inde
 ac si totū tps trāsierit. p. l. h̄ iure. ff. de p̄.
 ob. Item si aliq̄s p̄mittit generalr h̄ mō.
 qd cūq̄ postulaueris dabo. in tali excipiū
 tur oia illicita et p̄iudicialia et etiā ea q̄ in
 gñali p̄ctu nō veniūt. s. q̄ q̄s specialr noia
 ta nō dedisset. Casus in. l. j. C. q̄ res p̄is.

obli. pos. vel nō.

Defensionū seu bñ

Defensioz qdā in fauorē. qdā in odiū
 introducte sunt. vñ p̄tingit q̄ p̄so
 ne p̄ q̄b̄ inuēte sunt p̄ eas iuuant ne tene
 ant de obligatōibz q̄s fecerūt. Et licz vez
 sit regularit̄ licitū esse his p̄ se introductis
 renūciari. l. si q̄s in scribēdo. C. d. pac. sūt
 ex eis tñ qdā bñficia q̄b̄ renūciare nō pos
 sumus. et renūciatōe facta nō ipedit q̄ mi
 nus h̄mōi bñficia et d̄fensiones opponi p̄nt
 Alique tñ sunt q̄b̄ q̄s renūciare pōt et res
 nūciatōe facta tenet. et illa p̄sona q̄ añ res
 nūciationē p̄ ip̄a bñficia iuuabat renūcia
 tōe facta amplius nō iuuat. Alique sunt
 d̄fensiones q̄b̄ q̄ ad qd q̄s renūciare pōt.
 et q̄ ad qd nō. Igit̄ de singulis est vidēdū
 et p̄mo de illis q̄b̄ renūciare nō pōt.

Beneficiū macedo

Beneficiū senatus cōsulci cōpetit filio
 familias qui pecuniā accepit mu
 tuo sine volūate tacita vl̄ exp̄ssa p̄is. Et
 nota l; appone pecunie largo mō sumptē
 p̄tineat qd qd nūero pōdere vel mēsurā cō
 tineat. capis tñ hic stricte solū p̄ pecūia fi
 liofamilias mutuata. vt dictū ē. et sic iuuat
 tur. si tñ fili⁹ recepit qd p̄sistit i pōdere vl̄
 mēsurā tenebit nisi fraude adhibita sit a
 creditore. vt qz dedit filiofamilias frumē
 tū vel oleū vt his distractis vt̄eret p̄ pecu
 nia. vt s̄ dictū ē i. c. pri. vbi dicebat. i. frau
 dē aut sit pactū varijs mōis et nō solū p̄pe
 tit ei interim dū est in p̄tate p̄is. verū etiā
 postq̄ fact⁹ est sui iuris et etiā p̄petit heredi
 filiū. et ei⁹ fideiussori. p. l. s; et si p̄. §. nō
 solū. ff. ad maced. Et introductū ē in odiū
 feneratoroz. et huic bñficio renūciare nō pōt.
 vñ post sniaz dat̄ exceptio ex eo. ff. ad ma
 ce. l. j. et dicta. l. si p̄. §. nō solū. natural̄ tñ
 obligatio manet. vt i. l. si iulian⁹. §. quāq̄
 e. ti. Flota tñ q̄ i casibz seq̄ntibz exceptō
 bñficij macedonij nō h̄z effectū. Primo si
 filiūssa. p̄ mēdaciū dixit se patrēfamilias
 vt in. l. zenodorus. in glo. et in. l. j. C. ad se
 natuscō. mac. Secūdo si credebat fili⁹ fore
 p̄fami. qz fugebat publicis mueribz. vt di
 cta. l. senodari. Tercio si filiūssafamilias a
 pupillo recepit mutuū nō iterueniēte ip̄i⁹
 tutori curatori auctate. Quarto si mutuā

et daturū

A *Applone filioz nepoz* *ad agv de famoz ppoz* **De beneficijs**

pecunia in utilitate p'ris fuerit. vel cu illa pecunia fecit qd p' e'et facitur. vt dotado filia vel sorore. p. l. filiulfa. ff. e. ti. Quinto si recepit pecunia ca legat'ois vl' studij. vt i l. macedoniani. L. e. t. Sexto si p' ratum h'z vl' cu sentit postea qn mutuū accepit si li' vl' p'ns fuit z nō d'ixit. vt. l. si filiulfa. e. ti. Itē si filiulfa. facit p'familias soluit p'te debiti cessat bñficiū macedonianū. p. l. si iulian'. s. si. ff. e. ti. Itē cessat illd bñficiū si fili' h'z peculiū vsqz ad q'titatē peculiū. i. pecunie mutuo recepte. glo. in. l. dicta. Zenodorus pōit ples casus de eodē. Itē qd dictū ē de filiofamilias dicēdū ē de nepotibz. p. l. filiū habeo. ff. e. ti. Et idē tenet Salicet in. l. si fili'. e. ti. illd tñ vez ē de nepotibz qn agit de fauore ipoz vl' patrū suoz. Casus i. l. liberoz. s. s. z papinian' ff. de p. sig. Sec' cū agit d' odio ipoz. vt i casis penaz vel d'ēnationū. nā in tali casu applone filioz nō intelligūt nepotes.

Beneficiū restōnis

b ppetit minoribz toto tpe minoris etatis etiā eo finito infra q'driēniū p'tinuū. s. si in minori etate decepti fuerit eoz facilitate z aduersarij calliditate Notandū minorēnis mltis mōis p't intelligi. Primo q' minor ē. xiiij. ānis. vt in. c. p'ntia de pba. s. p'terea. Secdo a discretioē vsqz ad septēniū. L. de iure deli. l. si. si infanti. Tertio q' ad m'rimoniu' d'bedū vsqz ad. x. iij. annū masculus. z ad. xij. annū femia. Quarto q' ad testamēti factōz vsqz ad. xiiij. ānū. xvj. q. j. admonere. z. c. se. Quinto q' ad restōnē vsqz ad. xxv. annū. ff. e. t. p. totū Vñ ad ppositū minoribz etate dānis subuenire nō in rebz p'speris seu p'spe gestis nocere p'suevit. L. de pecu. l. nō eo minus. Erratibus em̄ z nō fallētibz publica iura subueniūt. vñ si mior q' nūc se maiorē alleuerat fallaciē maioris etatis mēdacio ali quē decepti i itegz restitui nō d'z. L. si mior maiorē se dixerit. l. si is q'. Itē si mior xxv. ānis renūciat bñficio eccl'astico nō restituet si illud bñficiū ē alti collatū. qz q' bñficiū ē legitie adept' nō p't illo sine culpa puari. S. si mior obmisit aliquā pba tiōz necessariā vl' als cap' ē in iudicio p't petere in itegz restōnē. vt in. c. ex pte. de resti. spo. p. Ber. Itē si mior facit qd diligētiūm' fecisset nō restituet. vt si de p'sensu

suoz amicoz adiuit hereditatē quā putabat fore mltū pingue l'z nō iueniat opulētā. qz tli casu vti iure cōi. casus i. l. nō videt. L. de in ite. re. mior. xxv. ānis. Item mior in iudicio legitimā psonā stādū h'z L. q. le. pso. p. totū. Itē si agit z snia p' euz lata ē. hēbit bñficiū restōnis. p eo at lata tenet. i. dicta. l. nō eo min'. Itē mior. xxv. ānis agere p't sine tutore z curatore. vt in ill' casibz i q'bz mior cēset maior. vt si iudex p fraudē tutori absoluit reū a iudicio pōt puenire tutore. ita q' necesse est ipm p'mo pueniri. z h' casu restituit mior et si p'tuax fuerit. vt. ff. de mioribz. xxv. ānis. l. minor. Nec Joh. lxxvij. dis. irreligiosaz. Itē mior p't cām m'rimonialē p se agere vl' p'curatore. p. c. ex pte. d' re. spo. Itē cēset mior in voto. xx. q. ij. c. j. vbi d'z q' firma erit p'fessio p'gitatis ex q' adulta ē cepit z q' solet apta nuptijs deputari. Itē qn minor mortē p'ris exeqt. xv. q. iij. de crimine Itē qn agit ex testamēto p'ris. Itē qn agit de recupanda possessioē. L. q. le. pso. l. vl'. Itē qn de thoro violato agit. ff. de adul. si marit'. z. l. iure mariti. L. e. t. Itē qn agit d' libero hoie exhibēdo. imo tli casu pupillus admittit. ff. d' lib. ho. exbi. l. iij. Itē qn ipē trat veniā etatis. z q'lr ipetret corā q' z q' etate. hēf. L. de his q' ve. eta. ipe. l. ij. Itē qn agit negocia alteri'. l'z em̄ agere p se nō possz p't tñ p alijs agere si saltē h'z mādātū ff. d' p'c. l. filiulfa. ad iudicia at pcurator nō p't eē nisi. xxv. ānoz p. c. q' gñalr. d' p'c. li. vj

Beneficiū ne q's cō

b dēnet nisi inq'ntū facere pōt z nō vltra. i. habita rōe ne egeat ppetit marito z ei' hereditibz z filijs q'bz vtriusqz ser' z ei' p'ri qn puenit ab vxore. z cōpetit p'ri vxori qn vxor puenit a viro hincinde p dote z donatōe. Itē p'ono qn puenit a liberto. Itē ppetit socio qn puenit a socio Itē puenit p'ri qn puenit a filio vl' filia. z huic bñficio renūciari nō p't Sciendum q' plerūqz ptingit quē cedere bonis. z ille tūc q' sic cessit bonis solūmō dānat inq'ntū facere p't. Itē postea pueniri p't si tātū acq's fuerit q' p'tor possit moueri. s. si fraudād' nō ē alimēt' q'uidianis. nec ē d'z detrudi i carcerē. ff. d' ces. bo. li. iij. l. q. bonis. z. l. si debitozes. Et tliis cessio bonoz obligatio nē debiti nō tollit. s. inefficax ē talis obli

De beneficijs

gatio p[ro] debitoris inopia. s[ed] p[ro]dest vt nō detradat in carcerē cedēs. vt in dicta. l. q[ui] bonis. Et q[ui] bonis cedit añq[ue] agnoscat d[omi]nū v[er]o añq[ue] p[ro]dene[re] vel in iure p[ro]fiteat de bitū audiri nō d[icitur]. ff. de ces. bo. l. penlt. Et habet in glo. ibidē. sup[er] p[ro]bo nō d[icitur]. Qd ce dēs bonis d[icitur] bona indicare. allegat p[ro] ar gumēto. l. si. l. de iure deli. Itē h[ab]et i glo. ibi. q[ui] oib[us] bonis cedere d[icitur] vt ēt vñ dena riū nō retineat. lic[et] in post[er] q[ui] sitis bonis se cus sit. vt in dicta. l. q[ui] bonis. Si tñ tal[is] su stinuisse penā corpale p[ro] debito tñc nō te net de post[er] q[ui] sitis soluere. vt. ruij. q. vj. si res. Itē bona cedent[is] dñt v[er]edi z nō occu[re] parip[ro]pria auctoritate credentiū s[ed] bene iudicis. vt. ff. c. ti. l. legi iulie. De cessiōe tali habet p[ro] canōistas in. c. hedard[us]. de solu.

Beneficiū ne liber

b[on]o ob es alienū obliget[ur] huic bñfi cio nō poterit renūciari. q[ui]z hec re nūciatio ē dānosa z p[ro]pria libertati. Qui ei libez hoīem cogit finire p[ro] debito pena ei[us] est vt p[ro]dat debitū. Scdo tantūde[re] dabit penā illi[us] hoīs quē in futurē reduxit. Tertio punit[ur] pena corpali. vt d[icitur] Salice tus circa legē. ob es alienū. l. de oblig. z act. facit lex q[ui] filios. l. q[ui] res pig. ob. pos. vel nō. Itē Jo. an. d[icitur] q[ui] lib[er] alicui[us] studē tis ad p[ro]tinuū vsum ip[s]i[us] defuieret nō ob ligent[ur] ob es alienū. Itē nec salaria aduo catoz vel militū a publico ip[s]is debita. vt no. Salicetus in. l. ne q[ui]s de corpore. l. d[icitur] aduo. diuer. iudic.

Beneficiūz fori qd

b[on]o p[ro]petit forensi cuiq[ue] d[icitur] q[ui] ip[s]e reus sub suo iudice debeat pueniri. q[ui]z actor d[icitur] seq[ui] for[um] rei. de fo. cō. si cleric[us] z. c. cū sit gñale. l. de iur. oi. in. l. ij. ff. de alie. iudi. mu. cau. fac. l. j. in pñ. nō aut ecōtra nisi in q[ui]busdā casib[us] vt statim infra dicet. Et huic bñficio seu p[ro]uilegio pacto nō re nūciat. s[ed] ad h[oc] q[ui] re[us] alibi possit q[ui] in foro suo pueniri p[ro]mittat solutiōz facere vbiq[ue] q[ui] fuerit penta ab eo. q[ui]z tñc ibi tenet solu tiōz facere vbi puenit. Rō. q[ui]z p[ro]uilegio fo ri a p[ro]ncipe v[er]o lege indulto z oī iure intro ducto in ei[us] fauore in p[ro]ctib[us] p[ro]t renūciari. vt. l. si q[ui]s in p[ro]scribēdo. l. de pac. In his casib[us] seq[ui]ntib[us] actor nō seq[ui]t for[um] rei Et po nūf. vj. q. iij. p[ro] Jo. glo. decre. p[ro]sus. l. cōtra

ctus crimēq[ue] re[us] religioz. Vir rō filis v[er]o puocat atq[ue] recusat. Excellit in su v[er]o si cō sentit vterq[ue]. Fleglector index feodarius atq[ue] scholaris. Notandū cū cleric[us] h[ab]z cām aduersus aliū clericū pueniat ip[s]m coram ep[iscop]o p[ro]prio. l. ip[s]i[us] rei vel de p[ro]silio ip[s]ius ep[iscop]i aliū iudicē vtrac[us]q[ue] p[ro] eligat. ecclesiasticū tñ e. ti. c. j. ar. p. c. cū R. de offi. dele. Ubi d[icitur] q[ui] actor d[icitur] eligere nō vtrac[us]q[ue] p[ro]. So. il la decretalis intelligit fm Bern. qñ altes ra p[ro] est absens. vel cū nō vult p[ro]cordare reus. z ita obseruat in curia.

Beneficiū seu p[ro]uilegiū

b[on]o legiū fori qd cōpetit clericis. d[icitur] q[ui] lic[et] clericus de iure cōi subiectus sit iudici seculari. p[ro] p[ro]uilegiū tñ p[ro]t decli nare z dicere q[ui] velit solū corā suo ep[iscop]o re spondere. aut alio cōpetenti. z huic bñfi cio de iure canonico z etia[us] ciuili nō renū ciat. q[ui]z introductū est in fauore totius cle ri z nō alicuius singulari cleric[us]. Nam p[ro] uilegio fori a p[ro]ncipe vel le. indulto potest in p[ro]tractibus renūciari. vt dictū est. imo iudex admittens exceptiōz fori nō admit tendā facit litē suā. vt p[ro]t in alle. l. si q[ui]s in p[ro]scribēdo. Et sicut iudex male iudicans facit litē suā. sic etiā arbit[er] z arbitrator. s[ed] nō tenent de estimatiōe litis nisi de dolo z lata culpa. dūmodo salte[us] fuerint electi de p[ro]tū p[ro]sensu. facit. l. j. §. j. ff. si mēfor sal sum modū dixerit. Idem videt de consul tore. vt. l. j. de discusso. l. li. x. nā cuilibet in sua arte expto credendū est. ff. de v[er]tre inspiciendo. l. j. z. c. cā m[er]imonij. de p[ro]ba. in glo. Notandū ad h[oc] q[ui] clericus possit progare iurisdictionē nō sui iudic[is] fm pa nor mira. in. c. significasti. de fo. p[ro]pe. P[ro]mo requit eius p[ro]sensu. q[ui]z inuitus iudica ri nō potest. Secūdo si consentiat ex cer ta scia nō p[ro] errore. vt in glo. j. dicti. c. fac lex si. l. de p[ro]di. inde. Tectio q[ui] nō fiat p[ro] rogatio metus cā. vt. l. ij. in pñ. ff. de iudi. Quarto q[ui] iudex in quē p[ro]sentiat sit ecclia sticus de h[oc] in. c. si diligenti. de fo. cō. Qui to vt talis alias p[ro]sit iurisdictioni. q[ui]z fun damētū progatōis est iurisdictionem. Igit in iudicem nō habentem iurisdictionem nō potest fieri progatio. quia nō entis nō sūt qualitates. vt. l. ei[us] q[ui] in puincia. ff. si cer peta. Sexto q[ui] talis sit iudex ordinarius quia nemo potest progare iurisdictionē nō

Nō entis cō p[ro] p[ro]sentiat l. c. q[ui] p[ro]sentiat
ff. de p[ro]t. p[ro]t.

De beneficijs

fui iudicis delegati et cū p̄sensu epi. qz iudex delegat⁹ vigore rescripti hz iurisdictionēz limitatā restrictā. Septio qz fiat cū p̄sensu sui epi. Octauo qz progās n̄ peniteat re integra qz cū res ē integra p̄nie ē locus als nō. vt i c. j. d. iudi. Nono qz sit tal' cā q̄ recipiat pro gationē illius iudicis. qz laicus q̄lēcūqz iurisdictionēz habeat nō progat in spūalibz causis. de h p̄ Joh. an. in cle. dudū. de sepul. in glo. sup̄ p̄bo spēali. Itē laic⁹ trahēs clericū inuitū ad iudicē secularē p̄dere d̄z cām. z iudex secularis p̄uat iurisdictionē p̄ aut. statui mus. L. de epi. z cle. Itē qd̄ si cleric⁹ trahit clericū ad secularē. R̄ndet. debet excoicari nō bñficiatus. bñficiatus p̄o bñficio z offi. suis p̄uari. xj. q. j. inolita.

Exceptio nō nūera

te pecunie date vel tradite rei aliqñ p̄p̄etit infra duos ānos. aliqñ infra xxx. dies. aliqñ infra annū. aliqñ infra tres menses. Ecce em̄ debitor q̄ p̄fiter se mutuo pecuniā recepisse quā in p̄tate nō recepit p̄t opponere exceptiōz nō nūerate pecunie infra duos ānos a die p̄fessionis facte. Creditor p̄o q̄ p̄fessus ē sub spe future nūerationis creditū suū recepisse a debitore hz exceptionez nō solute pecunie infra xxx. dies. p. l. in p̄cti bus. §. illo. L. de nō nūc. pec. Itē marit⁹ q̄ p̄fessus est sub spe future nūerationis se do tē recepisse. hz exceptionē nō mūerate dotis q̄ opponēda est infra annū post solutū m̄ri moniū. z h̄ si m̄rimoniū durat minus duobz ānis. z est opponēda infra tres menses si m̄rimoniū durauerit plus duobz ānis s̄z minus decimo. Predicti exceptiōibz nō pōt renūciari. z renūciatio si facta ē nō ipedit q̄ minus infra dicta tpa opponi possit. verūtū in h̄ p̄dest renūciatio. qz si nō esset facta renūciatio deberet p̄bari aduersarius defen dentī pecuniā ip̄am soluisse. z ita p̄dest renūciatio talis. qz p̄uertit onus p̄badi in renūciantem. vt no. in rub. ne fideiussorēz vlt mādatores donū dent. L. cū suis legibz q̄p̄hibēt fideiussorē dari p̄dote restituenda in euentū restituēde dotē. Vñ l̄z qd̄ā sciāt z faciāt hmōi fideiussionē renūciantes p̄dicto rubro cū suis legibz. ip̄a tñ renūciatio de iure nō valet. qz talē fideiussorē dari p̄dote restituenda p̄hibet a lege. mō id qd̄ sit p̄ legē etiā si iurātū sit p̄ nō facto habet. p. l. nō du

biū. L. de legibz. Rō autē legis scōe p̄dicti rubri elicif ex ei⁹ p̄bis cū d̄t. si em̄ credēda z esse m̄lier sese suāqz dotē p̄ri mariti existia uit. q̄re fideiussor vlt alius intercessor exigif Flota tñ fauorē magnū fore mulierz p̄dote recupanda. vt in. c. ex l̄ris. de pig. vñ mulie res p̄ oibz creditoribz p̄ recupanda dotē p̄ uilegia p̄sonales actōes siue p̄re alia hñt vt. L. q̄ portiores in pignore habeant. l. assi duif. Talē etiā fauorē m̄lier etiā in suos heredes trāsmittit. S̄z tñ puilegiū hmōi mulier nō hz in donatōe p̄t nuptias si pacta ē de lucrāda donatōe. qz tali casu nō p̄fertur alijs creditoribz. qz in dāno vitādo eis succurrit. nō aut in lucro captādo recte sic i lucris i grantia iur̄ mulieri nō p̄dest. vt in. l. iur̄ i grantia. L. q̄ admit. ad bo. poss. pos. z infra. qd̄ tps. Itē p̄t maleficiū viri vxorē nō p̄dit dotē excepto crimie lese maiestatis. vt d̄t autētica. Bona dānatoz. L. de bo. sc̄p. z dāna. nec etiā p̄t crimen heres. nisi tpe p̄ctus m̄rimoniū vxorē sciuerit viz hereticum casus in. c. decreuit. de here. lib. vj. Itē nec p̄t maleficiū p̄ris. L. so. m̄ri. l. ij. Nā vult ius fiscū teneri ad dotē vt ibidē in glo. z. ff. so. m̄ri. l. si marito. in p̄n. z. L. de bo. p̄sc̄p. l. si vt p̄ponis. Itē in. l. satis. L. in q̄bz causis pignus tacite p̄bit habet casus singularis qz etiā p̄rimoniū vxoris tacite obligatū ē p̄ debito mariti in cā p̄mipularij. l̄z als regla re sit bona vxoris p̄ debito mariti obligari nō debere. vt. L. ne vxor p̄ mari. p̄ totū. Itē puilegiū dotis est qz oia bona mariti sūt ta cite obligata p̄dote vxori. vñ si alqs possidet hereditatē mariti tenet r̄ndere m̄lieri p̄dote. vt in. c. ex l̄ris de pig. Etiā extendit h̄ ad p̄afernalia. qz sicut bona mariti obligata sunt vxori p̄dote. ita z p̄ p̄afernalibus Flota si m̄lier aliq̄ ex iusta cā sepata fuerit a viro tota dos d̄z sibi reddi habita rōe ne egeat. vt si aliqd̄ impedimētū fuerit int̄ eos vtputa affinitatis vlt p̄sanguinitatis. aut ali qd̄ tale qd̄ i grantiū. z tñc oia empta vlt p̄pata de bonis viri z m̄lierz debet diuidi inter eos si h̄ p̄stat. als p̄sumēt de bōis viri empta. ff. de dona. int̄ vi. z vx. l. q̄nt⁹ mucius. z c. j. ij. z. iij. in textu ad glo. extra. c. ti. Si at p̄bētes sciētes impedimētū p̄xerint soluto m̄rimoniō vterqz p̄dit qd̄ alteri dedit z fisco applicat nisi errore vlt etate excusent. L. de incest. nup. l. q̄ p̄ h̄ facit. c. ij. q̄ filij sint le. imo

De beneficijs 98 Indicare 98 pot

De iure canonico scientes phibiti in
gdu sūt excoicati ipso iure. vt in cle. vnica.
de pñan. 7 affi. Considerandū tñ si mlier ita
reuocauerit dotē. nō tñ pōt eā alienare pñā
te mñimonio. sed necesse hz eā fuare ad vsū
mariti 7 filioz. facit. l. vbi. C. de iure dot.

¶ Danc de beneficijs

n videam⁹ q^{uod} q^{ui} q^{ui} renūciare p^{ro}t. 7 q^{ui} renūciatio ipedit ne āplius opponi possint. Est em̄ q^{uod} dā bñficiū q^{uod} vocat^{ur} u^{el} a p^{ro}stitutio de p^{ro}lib^{er}is re^{is} debēdi. a res rei 7 nō a reatu. q^{ui} p^{ro}stitutio d^{icitur} q^{ui} si p^{ro}les sint rei d^{ebendi}. h^{abent} ē p^{ro}les debito^{res} idonei. 7 soluēdo h^{abent} diuisiōis bñficiū h^{abent} q^{ui} p^{ro}t dicere vnu q^{ui} q^{ui} p^{ro} sua t^{em}p^{or}e teneat^{ur} insolidū p^{ro}t istud bñficiū duo sunt necessaria. s. q^{ui} p^{ro}mittant 7 obligēt se insoliū 7 renūciēt dicte noui p^{ro}stō ni de p^{ro}lib^{er}is re^{is} debēdi. 7 sic vbi creditor h^{abent} p^{ro}les reos debendi insolidū. h^{abent} electionē al^{iter} d^{icitur} p^{ro}reis p^{ro}ueniēdi insolidū. secus si eēnt p^{ro}les rei debendi p^{ro} parte. p. l. 1. l. de duob^{us} re^{is} stipu. 7 p^{ro}mit. Florandū vñ^o debitor^{um} soluēs totū p^{ro} suis p^{ro}debito^{rum} h^{abent} actio^{um} 7 ne gocio^{rum} gesto^{rum} p^{ro} p^{ro}debito^{res}. vel mādati p^{ro} p^{ro}reos actio^{um} sibi p^{ro}cessa p^{ro} credito^{rum}. p. l. si fideiussor. l. de fideiussor. 7 māda. Sciendū q^{ui} p^{ro}les rei debendi p^{ro}nt sil^{icet} p^{ro}ueniri in eodez libello dū tñ actor p^{ro}testet^{ur} in dicto libello se velle esse p^{ro}tentū tota solutione vni^o. ff. e. ti. l. ij. 7. ij. Itē interruptio facta ab vno credi^{to}re p^{ro} plures reos debēdi. 7 ecōtra interrup^{ti}o facta p^{ro} vñū de p^{ro}lib^{er}is re^{is} debendi p^{ro}tra plures credito^{res} vñ^o vñū noc^{et} 7 p^{ro}dest alijs per. l. cū q^{ui}dam. l. de duob^{us} re^{is}. ff. e. ti. l. in duob^{us}. Nota diligenter q^{ui} virilis receptio diuisiō^{um} totius obligationis inducit vt his q^{ui} soluit nō possit ulterius p^{ro}ueniri. p. l. si credito^{res}. l. de pac. vñ^o q^{ui} nō soluērit p^{ro}nt cōueniri vlt^{ra} virilem portionē residui. p^{ro}petit tñ eis exceptio diuisiōis. q^{ui} illa diuisiō ē naturā integralis obligatiōis. ideo inducit tacitū pactū de nō petendo. argu. dicta. l. si credito^{res}. l. de pac. Nota tñ fm Baldū in dicta. l. si credito^{res}. triplicem esse diuisiōnē. Quedā sit a p^{ro}ncipio. vt q^{ui} p^{ro}les se ob^{li}gant p^{ro} p^{ro}is noib^{us} expressis. tunc tenet^{ur} qui sibi^{et} p^{ro} virili in. l. reos. §. cum tabulis. ff. de duob^{us} re^{is} stipu. Alio mō sit diuisiō ex epistola. diui adriani. vt. ff. de fideiussor. l. inter eos. Exemplū. duo fideiussores p^{ro}miserunt

soluere centū. ⁊ quilibet eorū. ⁊ tūc puenire
possum vnū ex his p illis centū quē voluer
ro. Si tū h pacto petā a qlibet centuz. pnt
ipī petere a iudice vt ip̄s impartiat bñficiū
epl̄e diui adriani seu bñficiū noue p̄sti
tutionis. de fideiussor. ⁊ manda. Tertia di
uisio est q̄ venit ex supueniente pacto tacito
vel expresso. Et fit duobus modis. Uno
mō p receptionē virilis portiōis. de illa ca
sus in dicta. l. si creditores. Alio mō p peti
tionē receptionis virilis portionis. vt in. l.
liber. l. de fideiussor. vbi d̄r q̄ actio p litis
p̄tensionē diuisa amplius reintegrari nō p̄t.

Flora epl'a diui adriani p fideiussoribz
fallit in qnq casibus. Primo in fideiussore
turoz q nō implorat hmoi bñficiū. licet tu-
tores sint solu edo. ff. rē pupilli saluam fore
l. fi. Item fallit in fideiussore fideiussoris. vt
ff. e. ti. si plures. §. si. Item fallit quando ce-
teris fideiussores soluendo nō sunt tempo-
re litis contestationis. Item fallit quando
eiusdem summe sunt fideiussores sed nō p
eodem. ff. e. ti. si dubitet. §. si plures. in glo.
sup verbo ptem petere.

Beneficiū qđ cōpe

b tit fideiussoribus dicitur quod si principalis et
fideiussor ambo sunt idonei in solu-
uendo, debet prius principalis pueniri quam si
fideiussor sed ad hoc ut fideiussore quandoque crea-
ditor possit puenire renunciare debet fidei-
ussor, noue constitutioni de fideiussoribus. Et
nota quandoque duo, tres, quatuor, vel plures
principaliter et insolidum se obligant locum habet
renunciatio predicta, que debet poni hoc modo,
renunciamus communiter et diuissim nouis con-
stitutionibus et epistole diui adriani beneficio.
et c. Unusquisque enim per altero intendit soluere
cum ultra partem sibi contingentem se videtur obli-
gare. Dubitatur an laicus fideiussor clericus exi-
liens possit pueniri coram iudice seculari.
et videtur quod non, eo quod principalis non potest pue-
niri coram eo cum renunciare non poterit prouile-
gio suo, ut super dictum est de beneficio clerico
rui. Spe. in ti. de cõpetere. iudi. adi. in §. sed
pone quod clericus, tenet quod sic, quod psonales ex-
ceptiones constitutione non transierunt, reales
vero sic, ff. de except. l. exceptiones, facit, l.
si cum procuratore, ff. de re iudi. Notandum
reg. q. j. c. te quidem, dicitur quod clericus fidei-
iubere non debet per laico, si tamen fideiussor

clering p^{er}mittit ad orbem & laico p^{er} p^{er} p^{er}
~~inflexu r^ondu~~

De beneficijs

tenet. vt in. c. seqnti. Clerici tñ pñt fideius
bere int se qñ pueniunt. L. de epi. z cle. l.
om̃s. s. in hac aut vrbe inclita. Itē qñ ne
cessitas instat tñc ex pietate tenet subueni
re aliq. vt. lxxvij. dis. nō satis. Itē p eccl̃ijs
suis. vt in aut. de san. epi. s. aliū at. col. ix.
hec Jo. ix. q. j. te qdē. Nullus religiosus
absq; plati sui licētia. z maioris pñ capli
psensu d; fideiuber p aliq. nec p aliq mu
tuā pecuniā recipiat vltra sūmā cōi puidē
tia pstituta pñtus seu capituli. als puen
tus z capl; nō tenet rñdere p his nisi ma
nifeste pstitit in utilitatē ei⁹ redūdasse.
vt in. c. q. qbusdā. de fideiussozib; . Alte
rius sciēdū q in his casib; pñt fideiussoz a
gere pñcipalē debitorē vt eū liberet a fi
deiussoe. Primo si diu stetit in obligatio
ne. Scōdo si debitor incipit p̃gere ad ino
piā Tertio si fideiussoz p̃denat⁹ sit. hi cas⁹
ponūt in. c. xl. de fideius. Quarto si ab ini
tio puenit. ff. eo. ti. l. fideiussoz. eo. z in. l. si
p ea. L. mād. vbi elicit tñq; p regla q fi
deiussoz vel mādātari⁹ añq; soluat p reo
pñcipali nō eget mādātari⁹ eū nisi sit p̃de
natus vel re⁹ bona dilapidet vel p̃uēti sit
q possit qñcūq; Fideiussoz tñ iuste p̃de
natus ap̃lone nō vsus p̃ reū regressuz nō
h; qd est notatu dignū. Fallit hec regula
in fideiussoze iudicij. qz statim post stipu
lationē cōmissaz agere pñt. vt in. l. si mādā
to. j. rñso. ff. e. ti. Rō est. qz illa fideiusso
patā secū h; executiōz. Fallit in fideiusso
re p̃ce⁹ q fideiussoz aīo nouādi. vt in dicta
l. si mādātari⁹. j. rñso. Rō. qz reū liberauit. z
sic soluēti est silis. nā in tali nouatōe obli
gatio p̃ma debitoris trāsfundit in fideius
sozē. Itē fallit si fideiussoz nō aīo nouādi
s; intpellatus in iudicio qñtitatē sūme de
bitoris deposuit in iudicio z eā p̃siguit. z
tal etia silis est soluēti. Itē q fideiussoz p
aliq vel etia simplr p̃misit soluere p alio.
nō solū ip̃e s; etia heredes ei⁹ pueniri pñt
insti. de fideiusso. s. fideiussoz nō tñ. z. l. j.
L. de p̃sti. pecu. z. l. pōt. s. fideiussoz. ff. de
fideius. Itē si debitor p̃misit fideiussozi se
eū liberaturū infra terminū. qd si nō fece
rit z fideiussoz p eo soluerit habeat p̃dia
empra q creditor erat obligata p ea pecu
nia quā soluit. Promissio seu pactū tenet
qz apparet venditio p̃ditional. ff. de p̃hē.
ep. l. vlt. Itē fideiussoz h; exceptōz si mā

dauit creditori q alr nō crederet nisi reci
peret pigno. ff. de fideius. l. si in puerpere.

Excensio seu exce

prio p p̃ditionē indebiti alicui cō
petens est vt si aliq; indebite sol
uit. vt quia illud nō tenebat soluere p̃t il
lud repetere. z huic beneficio renūciatur.
Sciēdū si aliq; bis creditori pecuniā sol
uisset oblitus se p̃mo soluuisse. reducēs p̃o
ad mēoriā postea repetit indebitū. ipse tñ
repetēs d; p̃bare. vt pecuniā idebita sit so
luta. nisi creditor negaret solutiōz sibi fa
ctā. tñc si p̃babit solutio optet creditore p
bare q pecuniā illa sibi debita fuerit. de h
casus in. c. his q de solu. Et h intelligit d
psonis nō p̃uilegiat⁹. secus de psonis p̃ui
legiat⁹. vt ē pupillus. mlier. miles. rustic⁹
z alie simplicitate gaudētes. he em̃ p̃sone
nō tenent p̃bare pecuniā indebitā. s; ille
q recepit d; p̃bare eā sibi debita. ff. de p
ba. l. cū de indebito. s. si aut. Nota aliqd
d; indebitū iure ciuili tñ aut iure natura
li tñ. aut iure ciuili z naturali sit. Indebi
tū iure ciuili tñ aut soluit p ignorantiā fa
cti. aut soluit p ignorantiā iuris. Per ig̃rā
tiā facti repetē pōt illud sicut est illud qd
q̃a p̃t retinere p. l. falci. vt qz qd crederat
se plus h̃re in hereditate q̃ h̃et Per ig̃rā
tiā iuris nō repetit. L. ad. l. falci. nisi a p
sona p̃uilegiata soluat. vt a milite rustico
miore. vlt mliere zc. vt. ff. de pba. cū inde
bito. Indebitū iure naturali tñ ē illud ad
qd p cyrographum obligamur spe future
remūeratiōis. Indebitū ciuili z naturale
sit. in his duob; casib; q̃cūq; ig̃rantia sol
uat repetit. sed si sciēs soluit nō repetit. qz
sic donasse videt. ff. de p̃di. inde. l. j. Exce
prio q̃ qd d; indebitū iure naturali vel ci
uili vel vtroq; sit. aut est t̃pal. aut p̃petua
gñal. T̃palis si soluat indebitū cessat re
petitio. vt si p̃misi aliqd dare cū moriar.
si añ do repetere nō possū. ff. de p̃di. inde.
l. si nō cū moriar. Perpetua gñal. aut fa
uorabilis ē aut odiosa. Fauorabil sic per
errozē solutū indebitū repeti pōt. vt acci
dit in velleiano. qz ppter fauorē mliēz sta
tutū ē ne fideiubeat. Odiosa. vt si filius fa
milias p macedonianū mutuū accepit. vt
paterfa. solueret nō repetit. macedonianū
em̃ in odiū creditoris dat. z iō si solutū ē

2. Venditio conditio nalis

De beneficijs

indebitū sine p ignorantia iuris sine facti
nō repetit. Si incertū est an sit ppetua vlt
tpal sic pcedet ac si eēt ppetua. he tria mē
bra habent. ff. de pdi. inde. q̄ exceptionez
In illis casibz indebitū solutū nō repetit.
Primo qn aliqd solutū est ex cā iudicati.
vt. l. j. l. e. ti. Secūdo si aliqd solutū est ex
causa transactionis. vt. l. ij. l. de pdi. in
de. z. l. cū te pponas. z. l. nec intētio. l. de
transac. Tercio si iuuauerit creditor debi
tore deferente. licet etiam male iurauerit.
Quarto si ex cā pietatis aliqd fuerit solu
tū. vtputa alimētoz z p similitū. Quinto si
aliqd sciens soluit indebitū. Sexto si sol
uit ex causa p inficiatōz crescentem. vt. l.
ea que. l. de pdi. inde. Vñ versus. Si
ius dicet si causa negandi duplex. Si p
debētes si res pietate mouet. Et si iuretur
vel soluens certus habet. Si transigeretur
indebitū nō repetet.

Beneficiū pditionis

b sine cā ppetit qn aliqd pmo ex iu
sta cā z ab initio obligatū ē. z sine
cā postea apud alterū retinet aut p aliquē
effectū apl. us apud eū esse nō dz. Itē si pe
nes te habes rē meā quā nō habes ex p
ctu vel q̄si. ex maleficio vel quasi. aut als
quouis modo es mihi obligatus. z sic si
ne cā res mea ē apud te. ppetit mihi repe
titio rei ex hac pditione sine cā. Et huic bñ
ficio q̄s pōt renūciare. nā certū est q̄ solu
to debito repeti pōt bñficio p pditionē si
ne cā. vt in. l. dissoluto. l. de pditione ex
lege z sine cā. possum ego renūciare huic
repetitioni. Sciendū q̄ ppter inopiā ali
cuius q̄s pōt repetere debitū a suo debitore
ante terminū solutiōis statutū ad soluen
dum fisco tributū. qd als nō liceret. p. l. j.
l. d. pdi. ex. l. mō huic bñficio q̄s poterit
renūciare sic q̄ ppter quācūqz inopiā nō ve
lit exigere debitū ante tps a suo debitore.

Exceptio doli mali

e est qn aliqd dicit se dolo z callidi
tate alicuius indultū fore. z huic ex
ceptioni ob dolum pteritū poterit q̄s renū
ciare. Notandū dolum nūqz patrocina
dolo. nec pstat ei cām rescindendi p̄ctū
p eū initū. p. l. cū p̄fitear. l. de reuocan.
donat. Ideo semp omnis ptractus valet q̄

ad iudiciū doli. nec transactio rescin
dit ad instantiā p̄rium doli allegantis.
Casus in. l. transactōe finit. l. de transac.
Dolus malus p̄sistit i calliditate fallacia
z machinatōe. vt. ff. e. ti. l. j. vñ calliditas
cōmittit in faciendo vlt dissimulando. vt si
q̄s veditoz sciebat rei vendite deberi ser
uitutem aut ipsaz alienam vel alteri obli
gationem fore. Fallacia aut est in mentiēdo
z falsum asserendo ptra p̄scientiam. Ma
chinatio fit aut ex pte verborz. Nam dicit
beatus Augustinus. vñqz verba instituta
sunt nō vt p ea hoīes se inuicē fallant. sed
eis quisqz in alterius noticiā cogitatiōes
suas pferat. Verbis igit vti ad fallaciam
peccatū est. xxi. q. ij. Is autē.

Beneficiū fori qd

b cōpetit scholaribz. scholaris q̄ bono
nie morat subiectus est de iure cōi
indice Bonon. eo q̄ Bononie habitat. sed
p p̄uilegiū potest declinare z dicere q̄ re
lit coram suo doctore pueniri. z huic bñfi
cio pōt renūciari. Nota illud beneficium
nō solum datū est scholaribz sed etiā leguz
p̄fessoribz magistris z doctoribz. vt dicit au
tentica habita. l. ne fili. p p̄e. Et illud p
uilegiū dat eis facultatē secure ad eūdi lo
ca studiorz z trāseūdi z p̄uersandi in illis
cū eoz nuncijs z rebz. debent etiā tueri ab
iniurijs z dānis. Et licz illud idem dīcat
ius cōmune. vt. l. p̄gruit. ff. de offi. p̄sidis
tū scolares maxime secure debent ire z ha
bitare. Et ideo generalr nō erat dimittē
dū tanqz speciali nō digni. Et si illud p̄u
ilegiū vltra ius cōmune opat argu. l. si qn
ff. de lega. j. Nam nō teneret ad pedagia
nec ad gabellas p libris suis q̄s secū stu
dij causa ferūt. aut vestimētis alijsqz rebz
ipsis p victu necessarijs. Querit q̄ dicant
scolares z q̄ gaudeant p̄uilegio dicte au
tentice. Rñdet q̄ intrantes scolas z studē
tes nō victi aut vagabundi. ar. l. q̄ sub p̄
textu. l. de sa. san. ec. z. l. j. l. de thuroni
bus. li. xij. Et ibi glo. dicit q̄ vagus scola
ris nō debet fieri magister. Item gaudēt
doctores licenciati in decretis legibz z in
artibz. licz scolas nō intrent. dū tñ intrare
nō phibent. z sic ex natura rei mutatus ē
actus. nō aut habitus. ideo nō habet ob
esse. sic nec honor auctus pditione nō mu

De beneficijs

tata. vt. l. pñ. ff. de senato. Querit an hec autentica corrigat legē cū clerici. L. de epi. z cle. vbi dicit qñ reus habz plures iudices electio est actoris. cuius tñ pñariū habet in autentica pñdicta in fine. Nam reus pñt eligere sibi iudicē quē voluerit. Rñdet qñ ista lex nō corrigit. qñ hñ speciale est in scolariis. illud pño regulare. vt dicit glo. dicte autentice. Querit an scolaris possit variare. Dicendū fm glo. autentice vsqz ad litis pñestationē nō postea. argumento legis si cū dōtē. s. eo aut tpe. ff. solu. mñi. z. l. si cōuenerit. ff. de iurisd. oi. iñ. Linus tñ z cōter alij doctores allegantes. l. nō vtiqz. ff. de eo qd certo loco. tenet pñariū. vnde dicit Linus. ex quo semel elegit amplius variare nō pñt. facit ad hñ lex statu liberor. in. s. stichū. ff. dele. ij. Secūdo querit. scolaris existens in studio pñuentus coram epō eligat doctorem suū laicū. qñ de clerico nō ē dubiū qñ pñt. ideo de laico querit. an istū possit eligere. z videt qñ nō. p. c. si diligenti. de fo. compe. Alij. dicūt qñ pñt. quia auctoritate legis illud facit. Quis tenet pñmū dicens qñ illud pñilegiū fuit eis pñcessum anteqz clerici essent exempti a iurisdictione pñcipis z facti de iurisdictione ecclesie. pñ autentica. statuimus. L. de epi. z clerici. Ideo hodie nō posset. quia pñilegium pñcipis nō potest eū eximere a iurisdictione epī. Querit scolaris cōuentus coram doctore vñ potestate eligat epīm. z sub isto vult recōuenire laicū actorem an possit. z videt qñ sic. pñ autentica. z pñsequenter. L. de sen. z interlo. om. iudi. Contrariū dicunt Ja. de harena. z Linus. quia agens non agit ibi sponte. z sic nō eligit sibi iudiciū epī. vnde merito nō debet ibi recōueniri. facit lex. ij. s. sed si agūt. ff. de iudi. z quia trahit z nō trahit. igit zc. argu. l. si. ff. qd quisqz iura. nisi pñuentio fiat ex eodem negotio. quia tunc nō recōuentio sed natura cause z eius pñeritas operat ne ad diuersum iudiciū eat. vt. l. j. ff. de quibz rebo ad eundem eat. Querit. quid si scolaris habet duos doctores z coram vno pñuentus eligit aliū an possit. Baldus dicit qñ si is sub quo est pñuentus est pñcipalis ei? doctor. tunc ille est competens. z ideo aliū velud incōpetentem nō pñt eligere. s. vel potestatem vel episcopum. secus si ambo

essent pñcipales. tunc potest gratis facere z eligere quē velit. vt. l. si qñ seruū. s. si inter duos. ff. dele. Querit secūdo an scolaris suspēsus ab introitu scole. z alijs ecclesiasticis actibz gaudeat bñificio hui? autentice. Et dicendū qñ nō. per. c. ex lñis de pñstitutionibz. pñsertim inchoandis. secus pño in iam inchoatis. ar. l. cū quedā pñuella. ff. de iurisd. om. iudi. An studens in ciuitate interdicta habeat pñilegium huius autentice. Dicendū est qñ nō. si ex interdicto studium generale sit vel intelligat interdicitus. facit qd notat in. c. pñilegiū. de reg. iuris. li. vj. Et ibi pñ glo. z qd no. insti. de capit. dimi. s. vlti.

Beneficium quod

b dicitur conditionis incerti. quod habet locum quādo aliquis institutus heres rogatus est hereditatem vel certā pñtem alteri restituere. vel si aliquis institutus est heres si decesserit sine liberis substitutus est ei alius. z sic substitutus habet ius in hereditate. eo qñ adueniente conditione debet in eum venire hereditas. et tale fideicommissum dicit incerti pñditio. qñ incertū ē an institutus decessat sine liberis vel nō. Et huic beneficio substitutus pñt renūciare. de insti. infra. cū de testamentis agetur z tractabitur.

Beneficium iuris

b pñpotecaz cōpetit vxori in bonis viri. quia omnia bona mariti tacite sunt obligate vxori pñdote. z huic beneficio potest vxor renūciare. si tñ certificet qñ illud beneficium ei pñpetit. debet eñ vltra semp certificari de iure suo. quia licitū est mulieribz ignorare iura. Item pñdictū beneficium cōpetit etiam creditori si bona debitoris sint ei tacite vel expresse obligata z huic bñificio potest renūciari. Bñficius senatusconsulti velleiani cōpetit mulieribus intercedētibz seu se obligātibz pñ alio. z dñt illud bñficiū qd si mulier fideiubeat seu pñ alio se obliget. realit nō teneat. cū de iure mlier fideiubere nō possit. z oīno vñro subsit z sue volūtatis nō existat. vt habet. xxxij. q. v. mlierē. z huic beneficio potest renūciare. Debet tamē de eo certificari. Florandū qñ mulier recipit tutelā filij.

Mulier sub tutela non potest

De beneficijs

vel aucta tutelā nepotjs. debēt renūciare se-
cūdis nuptijsz velleiano z omī alio auxi-
lio glo. l. j. ff. ad velle. ponit aliq̃s casus i
q̃bz mlier tenet. Pro si fideiubz p pecūia
dāda p libertate. vt. L. e. ti. l. penl. Itē p
dote p. l. si dotare. z. l. vlt. L. e. ti. Itē si re-
nūciat bñficio velleiano. vt. l. si. §. pñl. ff.
e. ti. Itē si accipiat pñi p intercessiōe. vt.
l. antiq̃. L. e. ti. Itē si decipiat. vt. l. si deci-
pienti. ff. e. ti. Itē si caueat. z h si post biē-
niū a pma intercessiōe. qz intercessio scōa
post lapsum biēni facta aufert mlieri bñ-
ficiū velleiani. vt. l. si mlier. L. e. ti. Et po-
nit glo. h metra. Casibz in senis mlier spō-
dendo tenet. Pro libertate p dote renun-
ciatq̃s. Recipiat pñi decipiat cauensq̃
scōa. Itē septimo si in re suā fideiussit. vt.
ff. e. l. aliqñ. z. l. de die. §. q̃ mulierē. ff. q̃ sa-
risda. cog. Item octauo si successit illi p q̃
intercessit. vt. l. nō putāt. §. plane. ff. e. l. o
similis glosa habet in. l. si. L. e. ti. Et eo.
vlt. l. colligit casus singulāz vbi ex nuda
pollicitatiōe de iure civili ppetit rō fauo-
re dotis. Nam dñt lex gñalr sanximus. vt
si q̃s maior. xxv. siue masculus siue femia
dotē pollicitus sit. vel sponponderit p qua
libet muliere cū qua matrimoniū licitum
est omī modo compellat suā p̃fessionē ad
implere. Et subiungit. cū em scimus fauo-
re dotiū z antiquos iuris p̃ditores seueri-
tatē legis sepius mollire merito z nos ve-
nimus ad hmōi infancionē. facit ad h. l.
j. §. j. ff. de pollici. Notandū q̃ illud pui-
legiū dotis maius ē p̃uilegio velleiano s3
minus p̃uilegio etati p̃cesso. Nam si mi-
nor etate pmitteret dotē nisi postmodū ra-
tificaret petere pōt restōnē quā mulier nō
potest. vt dictū est. Sequit̃ correlarie q̃
aliud est p alio pmittere seu fideiubere. z
aliud sine obligatiōe p alio soluere. Nam
pmo casu iuuat mulier beneficio velleia.
Scōo p̃o casu nō p̃petit ei repetitio p̃ de-
bitore tāq̃ indebitū soluisse. Casus. in. l.
mulieribz. L. ad vell. qz dicit glo. ibi. mu-
lier solues p alio videt̃ donare. igit̃ ei nō
cōpetit bñficiū vellei. potest tñ nihilomi-
nus mulier repetere ab illo p q̃ debitū sol-
uit. Notandū Ja. de rasen. dñt q̃ eadē fra-
gilitate q̃ mulier intercedat ex eadē etiāz
renūciat. igit̃ tenet q̃ mlier bñficio vellei.
nō p̃t renūciare. allegat. l. doli. §. diuersū.

ff. de noua. s3 glo. pe. L. de vell. l. j. tenet p̃
riū mora. p. l. si. §. pñl. ff. e. Ples tñ doc. te-
nent opiones Ja. qz p̃sumit ius qñ mlier
fraudent z ex fragilitate inducat ad re-
nūciandū bñficio suo z illud sit spēale l3
als sit reglāre q̃ q̃s poterit renūciare pui-
legio suo in sui fauorē introducto. vt. l. si
q̃s in p̃scribēdo. L. de pac. Itē qdā dicūt
q̃ valet renūciatio tal̃ iudicialr facta mu-
liere certificata de p̃uilegio suo allegātes
l. si mulier. ff. ad vellei. Linus in. l. gñalr.
L. e. ti. distinguit. aut mulier obligat se p
marito. vt in aut. si q̃ mlier. e. ti. z nō valz
renūciatio. etiā si fiat in iudicio. Aut int̃-
cedit p alio nō suo marito. z tñc aut sine
sc̃ptz z subsc̃ptiōe triū testiū itēz renūcia-
to velleiano. z tñc fuat in. l. antiq̃. §. si. e.
ti. Aut int̃cedat int̃sc̃ptz cū solēnitare h̃
legis antiq̃. z tñc aut renūciat velleiano i
cā in q̃ ipa mlier necessario obligat z va-
let. vt i aut. m̃ri. L. qñ mlier tutele officio
fūgi p̃t. aut als renūciat in cā nō p̃uilegia-
ta i iudicio tenet z extra nisi ratificet post
biennū nō tenet Jo. an. in nouella dñt ad
euitādū ābiguitates legistaz cautū sit q̃
in renūciando hmōi bñficio mlieri intue-
niat iuramētū z rata manebit renūciatio.
Sentit idē in. l. sciendū. ff. de p̃. sig. Nota
dū instm̃ in q̃ mlier p̃fessa est se recepisse
pecuniā p sua int̃cessione fac̃ cessare vell.
z plenā fidē facit z parā h3 executiōez. vt
no. in dicta. l. antiq̃. S3 di. an mlier debe-
at audiri volēs pbare q̃ eo tēpe q̃ debuit
pecuniā recepisse nō fuerit in loco instm̃o
p̃sc̃pto. Et videt̃ q̃ sic. p. l. cū p̃cibz. L. de
pba. z. c. tertio loco de pba. z. c. cū Jo. de
fi. instru. Rñdet q̃ nō admittit in p̃riū p̃-
batio. qz illd instm̃ h3 p̃sc̃ptōz iuris z de
iure. vt. l. si. L. arbitriū tutele. Si p̃o eēt
tale instm̃ qd nō induceret p̃sūptiōz iur̃
z de iure. tñc admitteret p̃batio i p̃riū vt
dicūt iura in p̃riū deducta. Quid si mlier
dicat se modicū recepisse z p mag̃ sumā si
deiusisse an pro residuo iuuat velleiano.
Opiniones ples fuerūt. sed senatus in. l.
antiq̃ p̃cludit q̃ q̃ntūcūq̃ mulier modicū
recepit fideiubēdo nō iuuat. quia in ta-
li casu nō videt̃ curare de bñficio. imo re-
nūciare potius in delusiōe sui beneficij.
Sciendū q̃ ex. §. si minus. dicte. l. antiq̃
colligit nouos casus in q̃ mlier nō iuuat

visu in m̃r

77
87
tu
Caf

visu in m̃r
Caf

visu in m̃r
Caf

Equit

Equit

Equit

De beneficijs

velleiano. vitz qñ alteri obligatiōz noua
uit. 7 ob eā cām pecuniā recepit vñ pigno
ra. vñ etiā pus excuti d3. 7 inqñtū nō ē sol
uendo restituit actio in veterē debitorē. 7
in tali nouatiōe. nō pñsiderat an nouās sit
soluēdo vel nō. vt. l. qñ satisfidare. §. plane.
ff. de fideius. 7 insti. qñ mo. obli. tollit. §.
pterea nouatiōe. Nō hic ē singulare qñ in
ista nouatione facta pñliet pñsiderat an
mlier sit soluēdo vñ nō. Nā si ē soluēdo ex
cutit. sin aut dat actio pñ veterē. rō spēali
tat. qñ olim pñ senatuscōsul. velleianū mu
lier subducebat. 7 actio dabat in antiquū
debitorē indistincte. nūc aut introductū ē pñ
illā legē qñ mlier si est soluēdo pus excuti
d3. Itē bñficiū velleianū pñpetit et hedi
sist fideiussozibz mlierz pñ l. heredes. 7 pñ l.
mlierz. L. e. ti. Sciendū pietas pñsone non
excludit velleianū. l3 pietas cā sit. Nam
mlier iuuat etiā si incedat pñ filio. vt. l. si.
L. e. ti. Itē in. l. cū ad eas. L. eod. hē cas?
qñ mlier iuuat si creditor eligat poti?
cū ea pñhere qñ cū masculo suo. 7 hñ pñt callidita
tē creditoris qñ pñsiderant si pñheret cū vi
ro 7 mlier fideiuberet ipā iuuaret velleia
no. qñre eligit pñhere cū vxore. ita vt vir si
deuberet. nihilomin?
tñ creditori pñpetit
bñficiū institutorz pñ maritū qñ pñe pñrit. l3
multū ficte dicat pñrisse. Finis hui?
20

Equif de bñficijs

qñ qñ ad qñ renūciari potest. 7 qñ
ad qñ nō. Est qñdā bñficiū qñ d3
redibitorū. 7 cōpetit illi qñ ignorans emit
rē morbosam vel viciōsam. Et hñ bñfi
cio pñt emptor agere pñ venditorē vt redi
dat sibi pñciū 7 accipiat rē. Et hec redibi
toria pñpetit infra sex mēses. Est etiā aliō
bñficiū qñ appellat qñti mioris. 7 d3 qñ si
aliqñs emit aial vel aliā rē viciōsam igno
rans pñt agere pñ venditorē petēdo sibi il
lā pñtē pñciū reddi quā nō dedisset si sciuis
illud aial adeo viciōsum. 7 hñ bñficiū pñpe
tit infra annū. Et hñ bñficio pñdictaruz
actionū pñt actor renūciare. 7 renūciatio
pñdest venditori si venditor viciū vel mor
bū ignorabat. Si aut rei viciū vel morbū
sciuit 7 subiciuit. nec emptorē certificauit
pñone doli in venditiōe cōmissi. renūciatio
pñdictaruz actionū facta nō valet. Scien
dū tñ qñ sciens emit rē morbosam vñ vicio
sam nō aget redibitoria actiōe vñ qñti mi
noris. vt. l. j. §. si intelligat. ff. de edi. edic.
Itē glo. dicte legis pñme d3 qñ actio redibi
toria vtilis pñpetit pñrie pñ fundo pñducēte
herbas pestiferas vel etiā libris in corre
ctis multū. Directa hñ pñ aialibz morbof.
Dñs Albertus d3. si scolaris emeret libz
in correctū agere posset redibitoria. Sec?
in doctore. nā ille exptus ē qñ potuit bñ pñ
uidere. ita tñ qñ defectus sit manifestus 7
agūt redibitoria. qñ pñsumūt mltū experti.
qñ sepe pñhūt 7 vendūt. Nota fm glo. l. j.
ff. de edi. edic. redibitio fit multis modis.
Primo pñt morbū corpis qñ vsum rei ipes
dit sine sit pñpetuus sine tpālis vt in. l. pñ
poni? e. ti. Secdo pñt viciū animi. qñ qñ
qñ adest. qñqñ etiā adest. Tercio qñ aliqñd
abest qñ dictū ē adeste. Quarto pñ vicio ai
mi qñ ē in iumētis. vt in. l. bouē. e. ti. Quī
to qñ venditor nō cauet. i. nō certiorauit
emptorē de vicio rei. vt in. l. si qñ veditor
ē. ti. Sexto qñ d3 venditor emptori signi
ficare suū fore fugitiuū vel fare aut in are
na pugnasse vel capitalē cōmississe doluz.
vel qñ voluerit seipm eximere rebz hñanis
Nota solum pñciū rei empte in iudicio re
dibitorio deducit. nō aut dāna cū ab ipis
liberet venditor emptori pñ dānis rē ven
ditam dimittendo. pñ l. qñ si nolit. ff. eo. ti.
Itē fiscus nō patit redibitiōz. l3 ciuitates
7 ppli. sic casus in. l. j. §. illō sciendū. ff. e. ti.
Sciendū pñ regula qñ pñ vicio animi nō
dat actio redibitoria. vt in. l. ob qñ vicia. i.
§. animi aut viciū. ff. e. ti. Fallit hec regla
Primo si venditor se obligauit cauere de
vicio animi. vt suū nō esse erroneū furē vñ
fugitiuū vñ pñilem. Secdo si dictū ē viciū
abesse 7 adest. vt in. §. in sūma. e. l. Tercio
si suus ē erroneus. Quarto si iumētū ē pa
uidū ymbrosū vel calcitrosū. vt in. l.
bouē. e. ti. Itē qñ viciū animi causat a vi
cio corpis vt ex infirmitate 7 febribz. Ul
terius sciendū qñ vinū ad mensurā vediti
piculū pñtingēs ante mēsuratōz nō moro
sam ad veditorē spectat. Venditi aut vt
corpus vñ vt spēs piculū est emptoris qñ
etiā obtinet in frumento oleo 7 silibz. L.
in. l. cū puenerit. L. de piculo 7 cōmodo
rei vedit. vt gñ clari? appareat cui? sit picu
lū in pñctiōe vendite suanda est hec tanqñ

*solus
fuerit libz
qñ dñboda
Doxor nō
proprie nō
redibitio fit
mox
Primo*

*Bñficiū
redibitorij
Bñficiū
mox*

*regula qñ
fno nō nō dat actio
fallit*

*Nō qñ actor dñt potest actionē redibitoria 7
quāqñ pñtor*